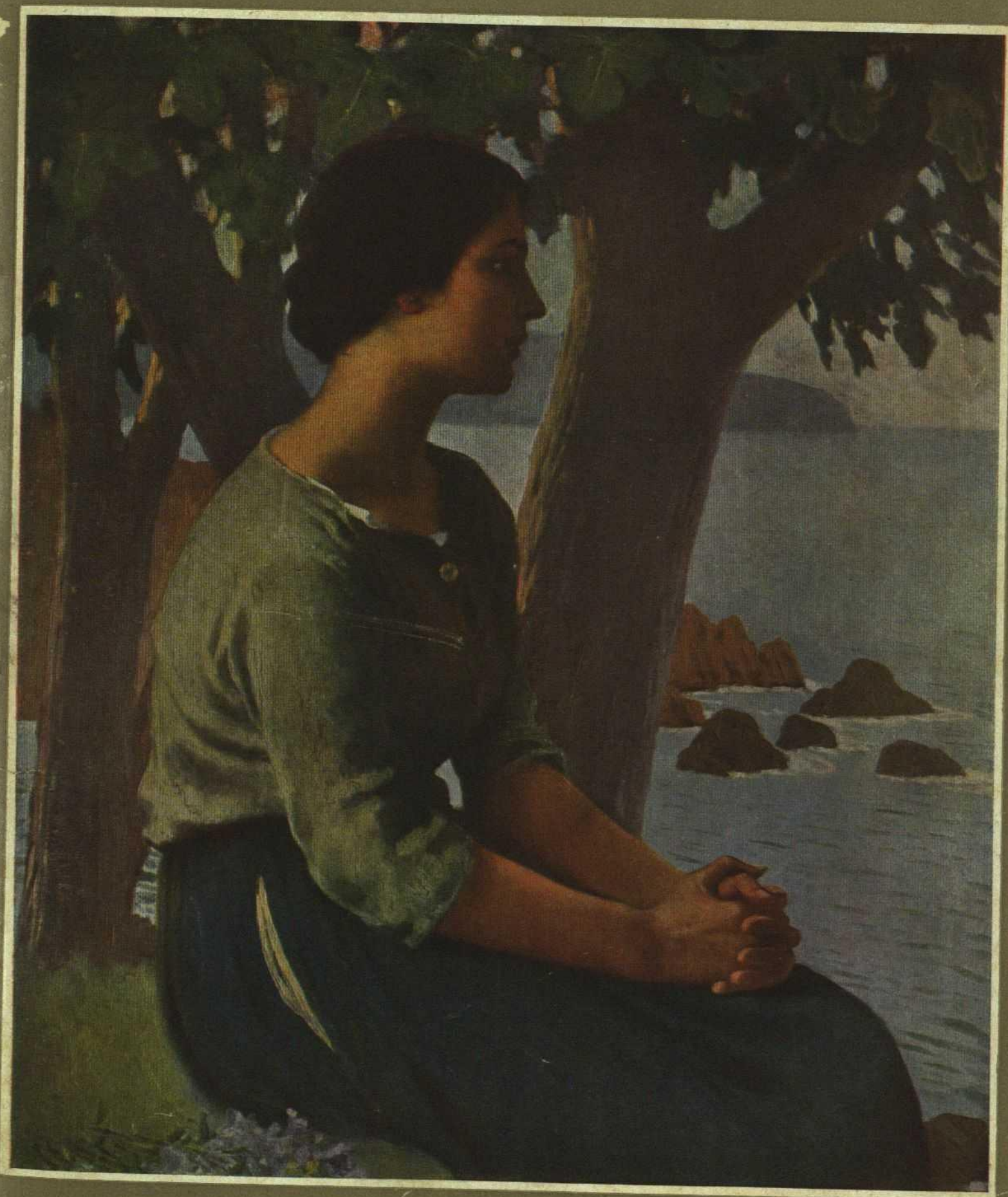

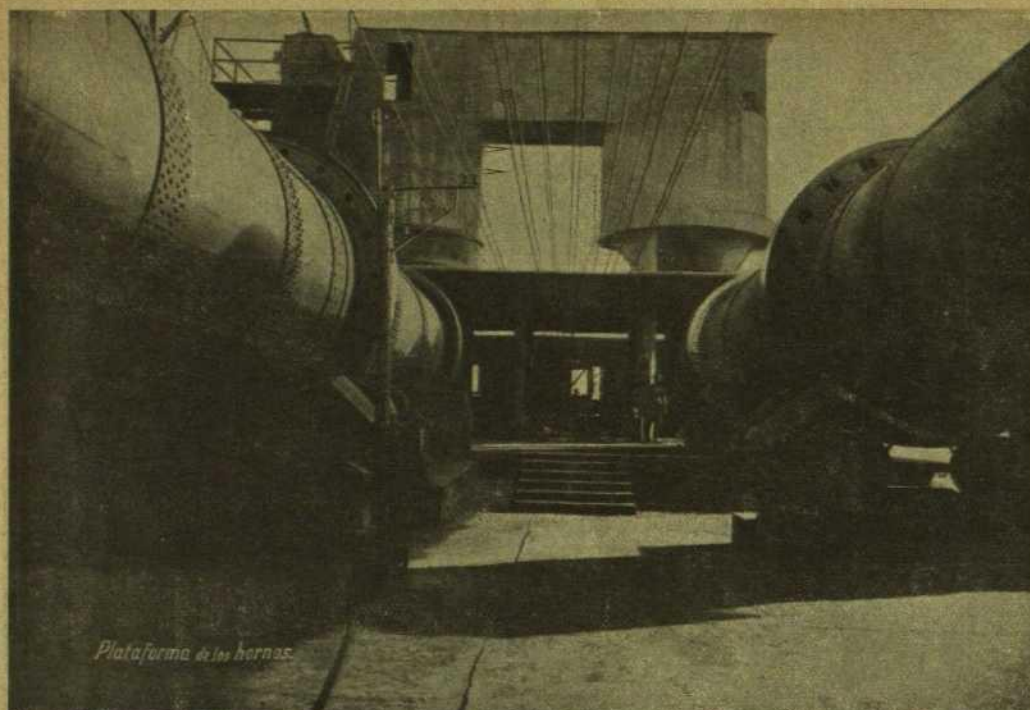
D'ACI I D'ALLÀ

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALONIA: PLAÇA CATALUNYA, 17

Abril 1926

Desembre 1926

Plataforma dels fornals

Plataforma dels fornals, fàbrica del ciment Sanson

Casa Central: BARCELONA, Diputació, 239

Telèfons: 3907 A. y 3047 A.

Sucursal: MADRID, Plaça de Canalejas, 6

Telèfon: 2742 M.

CODI: A. B. C. 5.ª EDICIÓ

DIRECCIÓ TELEGRÀFICA, TELEFÒNICA I CABLE: PORTLAND

Ciment Portland **SANSON**

Insubstituïble per a obres de formigó

Ciment puzolànic **VOLCAN**

Especial per a obres marítimes

La Auxiliar de la Construcció, S. A.

No es deixa enganyar
i s'agita sempre aquesta
marca i nom
BELLESA (registrat*)

BELLESA

PARÍS I BERLÍN
Gran Prix
et Médailles d'Or

Depilatori Belleza Té fama mundial per ésser l'únic inofensiu i que fa desaparèixer a l'acte el berriscol de la cara, braços, etc., extirpant l'arrel sense molèstia per al cutis. L'únic que ha obtingut el Gran Premi.

Loció Belleza ÉS EL SECRET DE LA DONA I DE L'HOMME PER A REJOVENIR EL SEU CUTIS. Especialment preparada i de gran poder reconegut per a fer desaparèixer les arrugues, grans, barbs, aspereses, etc. Dona fermesa i desenrotllament als pits de la dona. Absolutament inofensiva.

Tintura Winter Basta una sola aplicació per a que desapareixin les canes. Serveix per al cabell, barba, o bigoti. Dona matisos perfectament naturals i inalterables. Demanin-la negra, castany-obscur, castany natural, castany clar, ros. És la millor, més pràctica i més econòmica.

Pelífer Belleza Vigoritzava el cabell i el fa renàixer als calbs, per rebel que sigui la calvície.

Almendrolina Belleza ES LA REINA DE LES CREMES. Un sol pot rejoye-neix i embelleix el cutis d'una manera admirable. Completament inofensiva. La dona jove realça i conserva sa formosura i la dona d'edat recobra l'imperi de la bellesa. Finíssim perfum.

Es l'ideal **Rhum Belleza** Fora canes A BASE DE NOGUER. Basten unes gotes durant sis dies per a que desapareixin les canes, tornant-les a son primitiu color amb extraordinària perfecció. Usant-lo una o dues vegades per setmana, s'eviten els cabells blancs, puix sens tenyir-los els hi dona color i vida. És inofensiu fins per als herpètics. No taca, no embruta, ni engrassa. S'usa de la mateixa manera que el Rom-quina.

Polvos Belleza De qualitat superfina i els més adherents al cutis.

DE VENDA: A les principals Perfumeries, Drogueries i Farmàcies d'Espanya, Amèrica i Portugal. — **Depositaris:** A Buenos Aires, D. Lluís Badia, carrer Bernardo Irigoyen, 263. — A l'Havana, D. Enric Tayà, carrer Dragones, 92, Telèfon A-3186. — A Panamà, D. Pere Pujolàs, «Farmacia Española». — A Mèxic, D. Jesús Rodríguez, Acadèmia, 35
Fabricants: Argente Germans, BADALONA

A. JAUMÀ

LENCERIA
DE LUXE
TROUSSEAUX

BARCELONA
CARRER BOTERS, 2
(Plaça Cucurulla)
TELÈFON 3570 A.

Joan Matemala Flotats
ESCULTOR

Ofereix a vostè el seu estudi-taller

Carrer Mallorca, 582

Barcelona

MARROQUINERIA VIENESA
Fàbrica d'Articles de Pell

René Llanas

Salmeron, 57

TARGETERS - BITLLETES
CARTERES DE VIATJANT

ULTIMES NOVETAS EN
BOSSES DE SENYORA

Vendes al detall

Exportació a províncies

JOIES Reffotges

ORFEBRERIA

PLATERIA

J. ROCA

R. del Centre, 33 i Passatge Bacardi, 2 :: Barcelona

Dasseig de Giraci 68
T. 2364 G

La Perla Mallorquina
Ensamades de Nata
Especialitats de Confiteria

Clarís 48
T. 18665 P

Sec Granja Royal
T. 5225 A

Sec G. Royal Oriente
T. 3336 A

FORN DE SANT JOAN
DE MARIAN TRENS
VILAFRANCA DEL PENEDES
LES AUTÈNTIQUES COQUES FINES DE VILAFRANCA

Les úniques i veritables TULES, TORPEDES de Santa Coloma, són les de la casa fundada l'any 1893 per en

FRANCESC TRIAS
TOT LO DEMÉS SÓN IMITACIONS

Carrer de Vall (davant l'Església) - Telèfon 7 Santa Coloma de Farnés
Estan a disposició de qui vulgui els títols i certificats que ho acrediten

Fàbrica d'Ametlles d'Arenys **Fàbrica de Xocolates**
Casimir Fernández de la Vega
SUCESSOR DE FERRAN
RIERA, 41 **ARENYS DE MAR**
PROVEIDOR DE LA REIAL CASA

VIVERI

El millor substitutiu del
Xampany
TARRAGONA
Dipòsit a Barcelona:
DIPUTACIÓ, 55

DEMANEU
ANIS INFERNAL
EL PITJOR DEL MON **M. SERRA-LLEIDA**

Xocolata TORNE
ALIMENTA MOLT BÉ
Fàbrica i Despatx: **Baix de Sant Pere, 44 - BARCELONA**

Sucursal de la
Societat Anònima de Drogueria "VIDAL-RIBAS"
RAMBLA DE SANT JOSEP, 23
Formatges - Mantegues - Conserves de les millors procedències

Benedetto Gran licor Mallorquí
F. Fuster Molinas
(SANTA MARGARIDA)

El millor «bocadillo» per a l'aperitiu són els
PALILLOS TROPICALS
DE VENDA EN CAFÈS I BARS

LICOR CALISAY
Arenys de Mar

LLIBRERIA CATALONIA

AUTOR	TÍTOL	PÀG.	PTES.	AUTOR	TÍTOL	PÀG.	PTES.
Ignasi Domènech	La Teca	217	3.-	F. Dagouret	Petite Encyclopédie du Restaurateur I (Abrégé de cuisine)	255	5,60
Ignasi Domènech	Laminadures	64	1,50	F. Dagouret	Petite Encyclopédie du Restaurateur II (600 recettes de boissons de bar)	141	5,60
X	Art de ben menjar	248	5.-				
Cunill	La cuina catalana	233	5.-				
X	Classes de cuina popular	321	4.-				

i molts altres llibres en francès i castellà de venda a la L.LIBRERIA CATALONIA, Plaça de Catalunya, 17

ANÍS
Larruixa Magi Magriñá
VALLS

HIDROLITINES Dr. GRAU
INCOMPARABLE AIGUA DE TAULA

ACONDICIONA-
DES LES DOTZE
BOSSETES DINS
D'UN BONIC VAS
DE CRISTALL

ROMBACARDÍ

FÀBRICA
DE
MOBLES
DE

A. FORNONS

SALMERON, 102

Compri vostè directament al
constructor i estalviarà el 40 %.

ACADEMIA FARGA

CLASSES DE CONJUNT INSTRUMENTAL
LLIÇONS PARTICULARS I A DOMICILI

SOLFEIG - PIANO - VIOLONCEL
CANT - GUITARRA - COMPOSICIÓ

Rambla de Catalunya, 114

PER A APRIMAR-SEI...

Utilitzi «ostra cintura SYRENE en cautxú «Pur Parà», impregnada de substàncies radioactives, que fan fondre ràpidament les grasses subcutànies sense cap règim. Procediment extern, no ocasiona cap molèstia, ja que acciona durant les dormides. Demani fullet, adjuntant segell de 0'35 cèntims a

Institut Ortopèdic, Sabatè
i Alemany, Canuda, 7
BARCELONA

APOPLEXIA (FERIDURA)

Usant l'acreditat remei vegetal
ANTIAPLOPLÈTIC BERDAGUER

desapareixen ràpidament els símptomes: formigueig, dolor al cap, rampa, rodaments de cap, manca del tacte i de la memòria, dificultat en parlar, zumbels, son freqüent, sufocacions, etcètera; la sang es depura i la seva circulació és perfecta, la qual evita l'atac. Aconseguirà restablir-se qui n'hagi sofert. Milers de curacions!

Venda en Farmàcies, Centres
d'Específics i Drogueries

Prospectes gratis a J. González Núñez

Laboratori:
Serpúlveda, 172, pral. — BARCELONA

DEPILATORI JOVINCELA

Destruïx el pèl radicalment

Cada volta que s'aplica disminueix el borrisol superant a la depilació elèctrica en el nombre de pèls destruïts.

De venda per tot arreu: a 6 ptes. en polvo i a 12 ptes. en líquid. Aquest últim és de més fàcil aplicació i està indicat especialment per a extirpar grans extensions de borrisol.

Fabric: I. BELLVE. Apart. 808. BARCELONA.

Marsal, Martín i C.^a, S. en C.
ARCHS, 5
(PLAÇA SANTA ANNA)

FERRETERIA

ARTICLES DE CUINA
NEVERES I GELADORES
PANYS I CANDADOS SEURETAT

CALÇAT DE LUXE

Josep Says

Casa fundada en 1850

Rambla del Centre, 9

BARCELONA

S'emblanqueix el cutis
i s'eliminen les pigues

amb l'empleu de

**CREMA
BELLA AURORA**

Grans Premis: 1915, 1919 y 1921

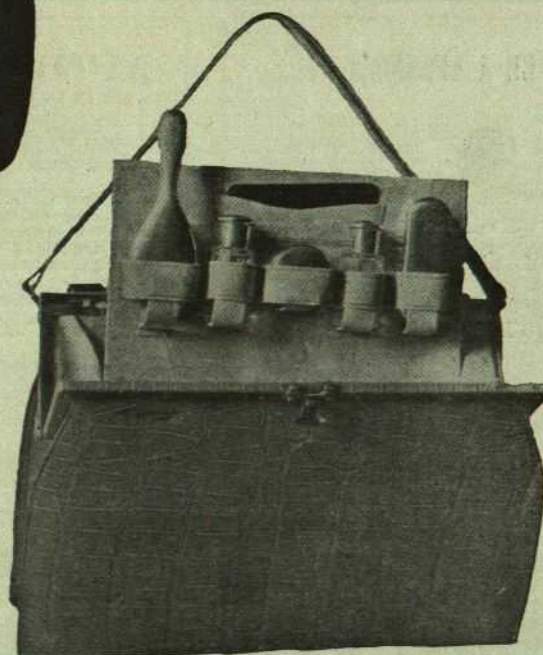
De venda: A totes les bones perfumeries

ULLS DE POLL

DE VENDA EN FARMACIES I DROGUERIES

JAMAI EN PATIREU SI PROVEU
CALLICIDA CERCAVINS

Dipòsit: FARMACIA CERCAVINS, Carrer de la Unió, 5

CASA LLORENS

Fábrica de Moneders, Carteres, Cigarreres, Marcs, Vades, etcètera

Darreres novetats de París i Viena

Especialitat en els encàrrecs

VALENCIA, 213

Telèfon 771 G.

BARCELONA

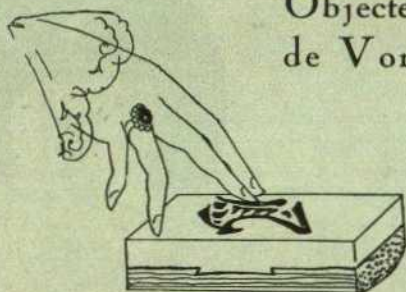
CAPDEVILA I GRAU

Mah-Jong
Models especials

95 ptes.

CANUDA, 33

Objectes
de Vori

Ramon Sunyer
Joier

Casa Fundada l'any 1836

Granvia, 660

Telèfon 831 S. P.

B A R C E L O N A

Vostè vol

que la seva sopa sigui forta i saborosa, veritat? Això ho obtindrà amb pocs diners i de la manera més senzilla, agregant abans de servir-la, per cada litre, 1 ó 2 «cubitos» de

Proviu una vegada!

EL CALDO MAGGI EN «CUBITOS» es ven en quasi totes les tendes d'ultramarins i de comestibles al preu de 10 cèntims per «cubito».

CONEIXEU EL SISTEMA NILFISK?

Es indiscutiblement l'únic sistema segur per lliurar les catifes, tapisos, cortinatges, etcètera, del greu perill d'arnar-se

EL MILLOR I EL MÉS ECONÓMIC

Raj. Hansen - Tiana

B A R C E L O N A

GUANTS DE SEDA *Kayser*

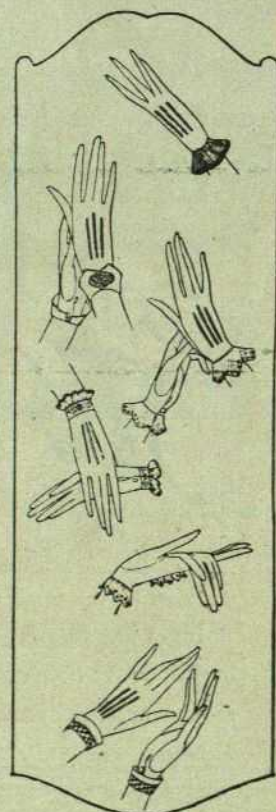
Unes mans enguanta-
des indiquen sempre unes
mans senyores, però cal
saber escollir, puix no seran
supremament elegants les mans

que no portin uns guants pròpiament a la moda.

Els guants "Kayser" són els predilectes de les dames aristocràtiques.
Reuneixen tots els atractius de bon gust, elegància i qualitat. Són
perfectes de gràcia, de formosura i de bona confecció.

Les novetats de la present temporada estan en venda en els establiments següents:

El Siglo, Rambla Estudis, 5.— Vda. de D. Maños, C. de Santa Anna, 27.— Vda. Bonal, Jaume I, 9.— Vda. de
Francesc Sánchez, Rbla. Estudis, 2.— Rosa Huguet, Plaça Sta. Anna, 1.— Magdalena Sitges, Rbla. Centre, 7.—
Vda. Gonçal Comella, Cardenal Casanyes, 10.— Josep Aragonès, Boqueria, 16.— M. Vilardell de Viña,
Delai, 32.— Fills de J. Mas Aixelà, Passeig de Gràcia, 65, bis.

Fabricat per En Julius Kayser & Co, 353 Fourth Av. — NEW YORK
Agents a Espanya: E. Puigengolas, Stat. Lda., Ausias March, 50—Barcelona

DIRECTOR.
Carles Soldevila

PREU:
Exemplar, 1,50 ptes.

D'ACI I D'ALLA

SUMARI

	Pàgina
Portada, per Joan Llimona.	492
Gertrude Olmsted, artista de cinema	493-494-495
Panorama, per C. S.	496-497
Una conversa amb En Puig i Ferrer, per M. F.	499
Lletra de París, per Adolf Falgairolle.	500-501-502
Marian Andreu, per Joan Sacs.	503
Ida Scalia, estrella cinematogràfica	504-505
La caseta dels enamorats, per Huguette Carnier (Trad. David Jordi) (Il·lustracions Lola Anglada)	506-507
El Didymeion o temple de Didymes	508-509-510
Els tapissos de la Seu de Tarragona, per Frederic Cuyàs.	511
Mal d'amor, per Claude Gerd (Trad. Bellafila)	512
La pintura mural de Joan Llimona, per Joan Sacs.	513
Jardi tancat, per Miguel Ferrà.	514
Josep Pous i Pagès.	515
La vida teatral	516-517
Montserrat, fogar de cultura	518-519
Una noble nissaga de poesia i d'art, per Josep M. ^a Junoy.	520
La moda a París	521
La Llegenda del cavaller Sant Jordi, per R. d'Alós Moner.	522
Notes de Societat	

GRAVATS DE J. M. LLOVET

Número 100

ABRIL 1926

Vol. XV

ABONAMENT:
BARCELONA: ANY, 15 PTES.
FORA: » 16 »
AMÉRICA: » 18 »
ESTRANGER: » 22 »

REDACCIO I ADMINISTRACIO:
Llibreria Catalònia : Plaça Catalunya, 17
TELÈFON 4789 A

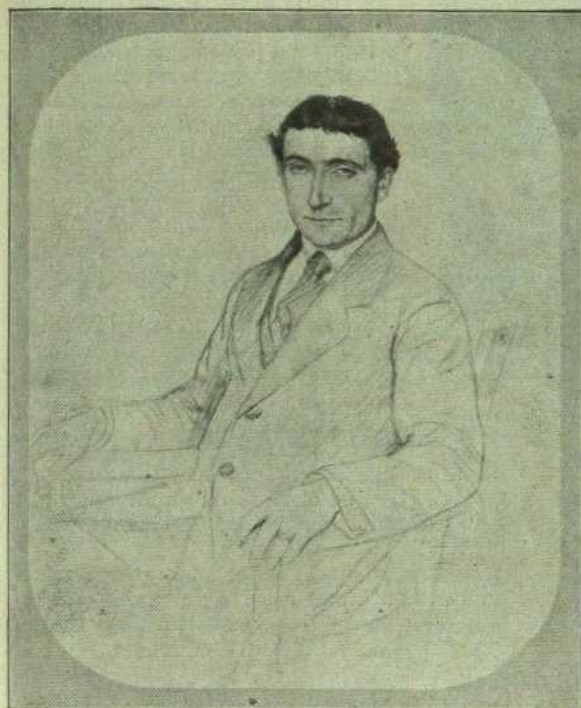
ABONAMENT:
BARCELONA: semestre, 8 PTES.
FORA: » 8'50 »
BARCELONA: trimestre, 4 »
FORA: » 4'50 »

GERTRUDE OLMSTED

Aquesta artista de l'escena muda, fou descoberta com Corinne Griffith i moltes altres, en un concurs de bellesa. Ha pertangut a la «Universal» i a la «Fox». Avui forma part de la «Metro-Goldwin».

PANORAMA

Jules Romain, dibuix de P. E. Becat

Rafael Benet,
pintor i crític

No fa gaire temps, a pretext del centenari del pintor David que canvià d'opinions polítiques amb una lleugeresa admirable, En Josep Pla, escrivia un pamflet contra els artistes en general. Els carregava amb totes les culpes que poden néixer de la vanitat exacerbada: l'egoisme, l'enveja, la versatilitat, la pedanteria... Venia a suposar que tot aquell qui té un pinzell o un cisell als dits, va adalrat a la recerca del senyor que li pot comprar pintura o escultura, sense que es preocupi de res més.

Cert que no falten exemples — nombrosos i tot — que permeten de sostenir aquesta tesi. Per tot hi ha artistes d'una insolvència moral extraordinària. El fet de conrear una disciplina que no té cap contacte necessari amb la

Charoun Rieu,
poeta provençal

By cortexy de P. Ruat de Marsella

Els egregis amics de Joan Estelrich

QUINS amics, els del director de la Fundació «Bernat Metge!» N'hi ha que són morts temps ha; i n'hi ha que encara són en el fort de la vida; n'hi ha d'aquest país i n'hi ha d'altres països. Tots, tanmateix, són gent de primeríssima qualitat, i aquesta felicitat circumstància els dona una germanor més preciosa que la de la consanguinitat o la de la contemporaneïtat.

En la col·lecció d'assaigs que acaba de publicar sota el títol *Entre la vida i els llibres*, veïnegem, efectivament, els homes de les més diverses condicions i procedències. Hi trobem Giacomo Leopardi, el tendre i dissortat poeta, amb la seva amarguesa divina i el seu pessimisme ambrosiàc, amb el seu cos feble i estrefat, amb els seus enamoraments i les seves desfallesces. Hi trobem el nostre Maragall, l'optimista, el panteista cristià, el poeta de l'*Excelsior* i de *La Vaca Cega*. Hi veïneja el dinamarquès Søren Kierkegaard, l'ombrívol recercador de Déu, el tràgic de l'existència humana, amb Charoun Rieu, el poeta pagès o el pagès poeta, que canta sota el sol provençal la joia de les feines rústiques i de la vida simple. Al costat de Conrad, el gran novel·lista polonès, aclimatat a Anglaterra i adaptat a la llengua anglesa, consagrat per totes les nacions, topeu amb la fina silueta enigmàtica de Jules Romain, el poeta unanimista, l'autor de *Knock o el Triomf de la Medicina*, encara en plena lluita per revelar-se i per imposar-se... D'aquesta reunió de personatges heterogenis, l'Estelrich en fa una assemblea harmoniosa i picant.

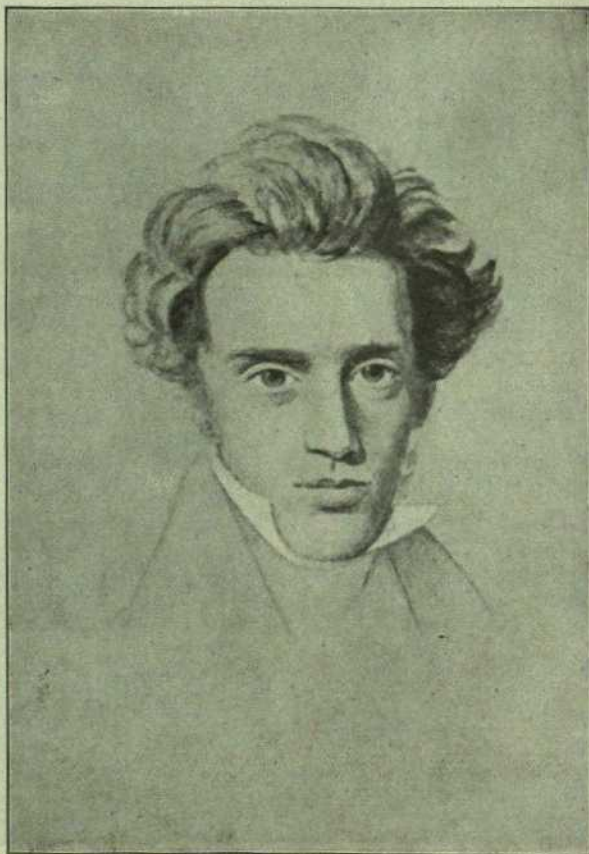
ètica, ni amb la filosofia, col·loca l'artista en millor situació que l'escriptor per girar-se d'esquena a les convencions socials o per aprofitar-se'n barroerament. No obstant, sols qui vulgui adoptar els tons abso-

luts del pamflet pot predicar de tot un estatment un vici o una virtut determinat. Entre els artistes, com entre els advocats o els metges, hi ha diversitat de sentiments i de conductes. El plec professional no és mai prou profund per ornar a tota la classe d'una psicologia completament uniforme. Generalitats de banda, si algun dels nostres pintors comunica tot seguit una sensació de puresa i d'honorabilitat, aquest és el pintor Rafael Benet. Les seves teles parlen prou alt de la coherència del seu temperament; hom no té sentits per adonar-se'n?

Llavors que llegeixi les crítiques que fa sobre les planes de *La Veu* i veurà fins a quin punt En Benet realitza el miracle de comprendre i explicar totes les tendències artístiques, àdhuc les més oposades a la seva, amb quina alta llibertat dedica el blasme i amb quina digna cordialitat consagra l'elogi.

Rafael Benet és el pintor de la llum. Totes les seves facultats han madurat amb el curs del temps; la facultat de copsar la claror amb els seus pinzells li ha estat concedida íntegrament, des de la primeria. Entre els quadros seus que figuren al Museu de Barcelona, hi ha aquell ruixat inoblidable en que cada línia d'aigua és una sageta de llum.

Benet és jove — jove en la vida ordinària, i més jove encara en la vida de l'art. Ni la seva tècnica, ni la seva sensibilitat coneixen la calma de les solucions; una i altra són en plena inquietud, en àrida recerca. Les obres que presenta en la seva exposició actual, són a una gran distància de les que presentà fa dos anys. Es sempre, i cada cop amb més intensitat, un artista seriós que amb la mateixa gravetat s'aca-

Søren Kierkegaard, el cèlebre pensador dinamarquès

ra amb una natura viva que amb una natura morta—hi ha alguna cosa morta per als ulls vivificants de l'art? La seva pintura sembla tendir, com la del mestre francès Denain, a una mena de modelat, que no exclou gens la fermesa. En els seus paisatges d'ara, les soques dels arbres, les muntanyoles, els matolls, les bardisses, tenen una qualitat gairebé escultòrica i apareixen ordenats amb austeritat... Són tristos o melangiosos? Oh, res d'això. Sobre l'austeritat de les formes, el color i la llum saben fer néixer una joia profunda, religiosa i tot.

Es impossible de predir fins a quin grau de plenitud arribarà l'art d'aquest pintor; les òrbites humanes mai no són calculables com les òrbites dels astres. Però qualsevol que sia el grau en que la seva ascensió hagi d'estabilitzar-se, un hom pot tenir la seguretat que morirà havent jugat sempre net.

Ramon Pèrez de Ayala

TENIM — no un — sinó dos pretextos per parlar d'aquest escriptor espanyol: la publicació de la seva novel·la *Tigre Juan* i el retrat que li acaba de dibuixar el nostre amic Ferran Callicó.

Ayala ocupa un lloc de primer rengle en la moderna literatura hispànica. Però dissortadament per a ell, i sobretot per al públic, no gaudeix d'una fama a l'altura dels seus mèrits. Mentre els diaris de gran circulació i les il·lustracions de Madrid, on alterna l'anècdota cortesana més fútil amb el crim muntanyenc més esgarriat, passen anys sencers sense dedicar-li un mot; mentre aquests mateixos «òrgans de cultura» eleven als cims al «Caballero Audaz» o a qualsevol altre cultivador de l'art pornogràfic, el nom d'Ayala ha d'esperar la consagració de les revistes franceses, angleses i americanes.

A tot arreu, l'art de fina qualitat té una clientela més reduïda que l'art histriònic. Però enlloc d'Europa la desproporció és

El poeta Leopardi en el llit de mort

Ramon Pèrez de Ayala, dibuix de Ferran Callicó

tan forta com en la massa espanyola. La majoria dels escriptors substantius no hi deixen cap rastre, a penes el ressò de llurs noms. Això no és altra cosa que un símptoma de la malaltia secular que pateix aquest país; malaltia greu, de guariment difícil. El nucli de la raça que l'habita sembla ésser constituït per una gent singularment dura de cor. Concep la passió roent, però no la tendresa. Sap riure a grans riallades, o plorar a grans sanglots, però ignora el somris en que intel·ligència i sensibilitat es confonen.

No és estrany, doncs, que les clares vegades que alguns crítics indígenes s'han ocupat de l'obra del poeta i novel·lista Pèrez de Ayala hagin cuitat a remarcar que li mancava sentiment, que era fred com el glaç, nu com el marbre.

Ah, Déu meu, quanta gent hi ha entestada a prendre la temperatura humana amb termòmetres de caldera de vapor i a pesar l'emoció amb les bàscules de l'estació o del port!

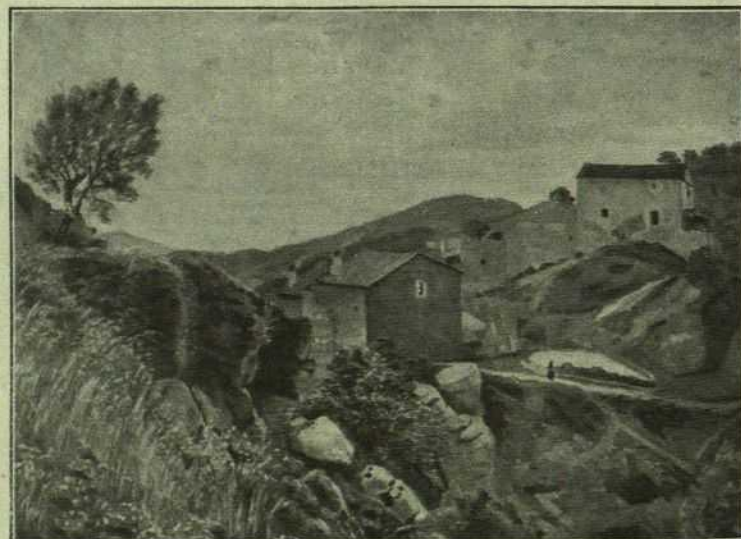
El novel·lista Ayala té un punt de tendresa que li ha donat la seva naixença asturiana i la fortuna d'haver escoltat un llenguatge més dolç i lligat que el del centre de la Península.

Posats a classificar l'art d'Ayala, seguint una indicació recent de Thibaudet, diríem que en la seva darrera novel·la, com en les anteriors, ens apar un novel·lista crític més que un novel·lista creador. Això no vol dir res respecte el seu mèrit; en les dues categories hi ha cel i infern. D'altra banda, la nostra època, en general, es mostra força més fèrtil en novel·listes crítics que en novel·listes creadors, i la divisòria entre els uns i els altres mai és prou neta, perquè el qui és excel·lent en una categoria no posseeix algunes de les qualitats que fan la glòria de l'altre.

Amb classificació o sense, ens ha plagut de dir la nostra admiració per aquest escriptor espanyol. Sovint els catalans som acusats d'exclusivisme. Altres estones, per contra, ens trobem sota l'acusació de dilettantisme internacionalista. Tot pot ésser. Fins pot ésser que aquests dos defectes units siguin un principi de personalitat.

Paisatge, per Rafael Benet

Pintura de Rafael Benet

Romain Rolland

No recordeu aquest nom? No? Desgraciats! Teniu ben mala memòria. En canvi, no haureu pas oblidat el nom del Mariscal Joffre, el de Poincaré, el de Hindenburg, el de Guillem II, el de Brussilov, el de Lord Kitchener... Desgraciats! Romain Rolland és més bel·licós que tots aquests personatges que acabem d'esmentar. Ell en lloc de combatre contra un país o contra una coalició de països, va decidir de combatre contra l'egoisme i la hipocresia de tots. En començar l'horrible carnatge de 1914, la primera veu que va elevar-se a maleir la guerra i a proclamar la seva fe en la unitat moral d'Europa va ésser la seva. L'efecte immediat d'aquesta condemna que va ésser un acte més varonívole que el d'agafar el fusell i incorporar-se al rengle dels exèrcits, va ésser l'exili. Rolland, va haver d'establir-se a Suïssa, terra neutra per excel·lència on les races llatines i germàniques conviuen més íntimament que enlloc. Una allau d'insults i d'improperis el va perseguir fins a Ginebra. No en féu cas. La seva consciència li dictava amb imperi quin era el deure que calia complir i el complia. Des del *Journal de Geneve* va parlar als combatents el llenguatge de la fraternitat, ni els uns ni els altres pogueren ni volgueren entendre'l. El seu llibre *Au dessus de la mêlée*, recull d'aquests articles ginebrins, provocà a França una irritació explicable, però no justificada. A Alemanya i als altres països bel·ligerants, féu somriure amb menyspreu a molts i amb tímida simpatia alguns.

A Catalunya, el seu noble clam trobà un eco. Però què fals! El gran escriptor que és Eugeni d'Ors, en un seguit d'articles habilitíssims, tractà de combinar paradoxalment l'esperit humanitari de Romain Rolland amb l'esperit autoritari d'un bon deixeble de l'«Acció Francesa». Cantava l'avenç dels alemanys, («*Avença, Guillem!*») com una penya de la reacció de l'absolutisme dins la pàtria de Danton i de Carnot. Jugava alhora dos partits contradictoris. Es per això, que no pocs intel·lectuals catalans han de fer un esforç per no fer una ganyota preventiva en sentir parlar de la «Unitat Moral d'Europa».

Els esdeveniments que han seguit el Tractat de Versalles, han restablert el sentit limpidament humà d'aquesta divisa. Molts que, inèxperis o sentimentalistes, varem deixar-nos arrossegar pel fàcil entusiasme de l'aliadofília o de la germanofília, hem vist després la buidor d'aquestes adhesions incondicionades. El sol de la post-guerra ha il·luminat el món amb una llum tan crua! El financer sense escrúpols, el sorge cobejós i intemperant, el pseudo-místic que va a la seva, el polític golafre, han aparegut sense disfressa. Una part de la brutalitat aviada sobre el món per la topada dels exèrcits, ha reingressat al si de les nacions i ha produït horribles hipertròfies.

La fe de les generacions que han fet trenta anys no s'ha esvaït, però ha esdevingut força més cauta. Els uns han caigut en un escepticisme profund, els altres han girat els ulls a Rússia, molts han seguit la petge idealista de Romain Rolland.

Ell va maleir la guerra perquè, més serà que els altres, des de bon principi en va descobrir l'essència. Diguem que aquesta descoberta no va ésser sobtada, no va ésser el llampec que convertí Sant Pau en

Joan Estelrich

el camí de Damàs. No. Romain Rolland estava preparat, noblement preparat. Tota la seva obra era un formidable esforç de comprensió de la unitat d'Europa, dins la diversitat dels temperaments nacionals i de les disfresses polítiques. La seva obra màxima, *Jean Christophe*, ha estat repetidament batejada com epopeia de la vida moderna. I en efecte: en els seus volums hi ha, com en cap altra obra, una colla de figures extre-

de la vida alemanya, de la vida francesa, de la vida suïssa, i recreades amb un art poderós i càlid.

Temps ha que varem llegir *Jean Christophe*. Tanmateix les seves figures resten dins el nostre record amb més vivacitat que moltes figures realment copsades pels nostres sentits. Jean Christophe, el músic alemany que té tantes semblances amb Beethoven, el seu oncle Gottfried, que a la vora del Rhin mitològic li canta velles cançons de la terra, la deliciosa juïva Judit Mannheim, Antoinette, tendra personificació de noia francesa, el seu germà Olivier a través del qual veiem el panorama de la joventut francesa del 1900. Franz Mannheim, Sylvain Kohn, la petita Minna, Jacqueline, Colette, Anna... tot un món, tota una simfonia vital.

Per al nostre gust els cants millors d'aquest epos són *L'adolescent*, *Antoinette* i el que descriu la història d'aquell adulteri en una petita ciutat suïssa.

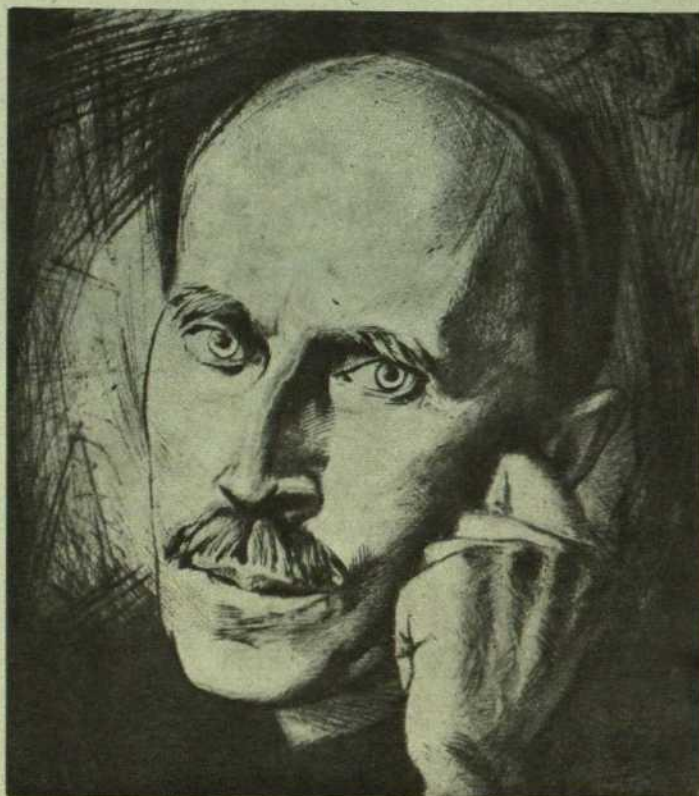
Jean Christophe és d'un valor desigual com escau a una obra de joventut i d'entusiasme. Romain Rolland ha parlat algun cop de refer-ne alguns trossos, de llevar-li alguns defectes que ell ha esmenat en les seves obres posteriors (*Colas Breugnot*, per exemple). Però no ho ha fet. L'obra resta tal com va sortir de la seva ploma. Compatat i debatut, potser és millor. Adhuc un mateix, quan ha deixat passar molt temps des de l'acabament d'un llibre, no pot sense perill posar-hi la ploma de bell nou. De vegades l'esperit ha canviat tant que qualsevol esmena destaca sobre el vell canemàs amb una cruïsa de color desagradable. *Jean Christophe*, tal com és, és una gran obra, una nobilíssima temptativa de conciliació universal.

Ha estat el mateix Romain Rolland el qui ha dit: «La humanitat és una simfonia de grans ànimes col·lectives. Qui no és capaç de comprendre-la i d'estimar-la sinó destruint una part dels seus elements, demostra que és un bàrbar».

També és de Romain Rolland, aquest fragment de carta que copia Montherlant en un article recent: «No hi ha pensament més oposat al meu que el vostre. Però ésser enemics veritables és estar ben a prop. I jo us admiro més que cap dels meus amics. Sou la força més gran que existeix en les lletres franceses. El món és més ric per mi d'ençà que us conec. En el curs del viatge humà ens trobem als antípodes i veiem altres constel·lacions. Però el cel és el mateix. *Ignis idem*».

Copseu quina coratjosa lliçó de tolerància hi ha en aquestes ratlles? Ningú de nosaltres podrà estar-se de meditar-la amb una profitosa melangia. Potser som intolerants; tanmateix la nostra qualitat menys amagadissa en aquesta hora és la d'intolerats.

Romain Rolland és un gran home i, demés, un gran artista. Si bé per la seva imperfecció formal, la seva obra se separa de la vella tradició francesa; en canvi, la seva força creadora, el seu defici humanitari, la seva generositat comprensiva ens obliga a lligar-lo amb les seves més altes i admirables figures.

Romain Rolland, aiguafort d'A. de Székely

CARLES SOLDEVILA

UNA CONVERSA AMB EN PUIG I FERRETER

PUIG I FERRETER és, a hores d'ara, una actualitat vivíssima. La seva darrera obra, *Servitud*, ha ben apassionat la nostra gent. Ha estat un pamflet d'eficàcia. Puig i Ferrer ha publicat en un any quatre novel·les, acollides amb esclat. En bona hora el llorer que cenyia el front del dramaturg verdeja en els grisos cabells del novel·lista. Puig i Ferrer ha estat allunyat molt de temps de l'agitació literària. Sospitem que ha estat més per voluptat de concentració que per esquerperia. En l'allunyament no hi ha perdut res; ans hi ha fet guanys innegables. La única pèrdua constatable és en el seu físic. No duu ja aquella cabellera, ni el bigoti donjuanesc. Va rasurat i té només els cabells imprescindibles.

No gosem a parlar d'un retorn a la popularitat. El públic ha estat seu i li ha romàs fidelíssim. Com Dostoyevsky, podria vantar-se'n. Les aclamacions que va encendre *El Gran Aleix* no van ésser efímeres. Van fruitar en secreta i constant admiració. Més que ningú, els seus editors podrien dir-nos-ho.

Anem a trobar el novel·lista una tarda de diumenge a casa seva. El sabem convalescent. El trobem enllitat encara. Enllitat i tot, és eixeridament conversador. Hi trobem un íntim ambient més propici a la confiança que a l'interrogatori. Puig i Ferrer té una cosa polida i humil. Tot passant, però, hem vist una llaminera riquesa de llibres. Seiem vora d'un llit. Hi ha a la cambra, amb nosaltres, la seva muller i la seva filla, de cinc anys, que és tot un espurneig de gràcia. La muller té un cabdell de llana verda damunt la falda, en actitud de fer jersei. Recatadament escolta. Més que fer jersei, juga amb la llana. Deixem que Puig i Ferrer esbrossi el camí. És agilitíssim en fer-ho. Altrament, fóra difícil de cenyir-lo: o sobreix o s'esquitlla.

La Selva del Camp

Parlem de la Selva? — ens diu amb bones ganes. — No hi heu estat? És una delícia, us ho asseguro. La veurieu ben possada al peu d'una muntanya. És tota gerda de fruiters: avellaners i garroferars, sobre tot. I aquell finíssim cenyit d'oliverers! Tots els verds hi viuen. En Gassol també n'és — diu amb íntima delícia. Jo en sóc

fill. Vaig estar-me a la meua casa pairal fins als 16 anys. A casa hi havia gairebé totes les obres de Pitarra. Jo, aleshores, les devorava. El que avui em fa sonriure, em meravellava i m'entenia. En sabia de cor els fragments millors. De molts, me'n recordo encara. Aquest va ésser, doncs, el meu primer enllaminament literari.

En aquest temps, un estudiant de capellà, que feia de mestre al poble, va aconsellar-me

barba. Era tot angulós i lívid. Cremava per dins. Va ésser-me ben acollidor. Va demanar-me versos i va llegir-me'n de seus. Es va quedar una poesia meua i va fer-la publicar a *Catalònia*, que era un setmanari de l'«Avenç». Aquest va ésser el meu primer pas en les lletres.

Cap a França

Tenia 20 anys i algun diner — ens diu amb aire de plaseria. La lectura de *Mireia* m'havia enlluernat. Més que res, penso que va ésser aquest enlluernament qui va portar-me a França. La nit de Sant Jaume vaig partir. Vaig visitar primer que tot Mistral.

Com va acollir-me! A Marsella, en una fonda del Port vell, van robar-me. Van deixar-me únicament tres francs a la butxaca. Vaig anar carretera amunt disposat a treballar del que calgués. La meua primera feina va ésser fer de veredador.

Després vaig fer de mosso a una masia de La Camarga. Em deien que carregava molt bé el farratge. Més tard, vaig picar pedra. Allò sí que era mala feina. Com em dolien les mans!

Amb un bon company, per la carretera, vaig anar cap a París. (No fóra el Llarg de Camins de «*La Dama Enamorada*»?) A Borgonya, vaig llogar-me per a arrencar remolats.

— Ves perquè et van a anar a llogar — diu la seva nena, en sentir-ho.

Després de celebrar la dita, Puig i Ferrer reprèn la seva odissea.

En una casa de Borgonya, en veure que no era un vagabund, van proposar-me de romandre-hi al costat del seu fill. (Altra vegada em recorda *La Dama Enamorada*).

Vaig romandre-hi un any. Després

vaig estar-me a París fins a les acaballes dels meus diners.

La primera obra i la primera estrena

En tornar de París vaig anar-me a la Selva. Enyorava aquella pau! Vaig començar a escriure *La dama alegre*. (Recordem que En Gassol ens havia dit que En Puig i Ferrer duia en aquest temps una barba negra i jove com de Comte l'Arnau, damnat en vida. Diu que ell passava per davant de casa seva passejant amb una pro-

EN PUIG I FERRETER

d'estudiar el Batxillerat. Més tard, gran, vaig venir a Barceloua, vaig fer les primeres coneixences literàries.

A Barcelona

Jo, llavors, feia versos. Recordo d'aquests moments, amb agraïda tendresa, una figura il·lustre: la de l'Ignaci Iglesias. La seva amistat m'havia estat brindada per un amic meu com una gran festa. Va ésser-ho, realment, per mi. La seva presència em va impressionar. No duia

cessó negra de capellans, i alçava devotament els ulls a la seva cambra de treball per veure'l. També va contar-nos un finíssim homenatge que va retre-li. Damunt les pedres blaves d'una font va escriure-hi: «Font de les aigües encantades», títol d'una obra d'En Puig).

— Vaig arribar a Barcelona — ens diu — amb el meu drama. L'Iglesias va ésser el primer que el va conèixer. Vam llegir-lo a càn Vinyes. A la lectura hi havia En Pous i Pagès, En Vinyes i l'Iglesias. L'Iglesias s'hi va engrescar i a la mateixa tarda va portar l'obra al Romea. Per lligar a l'empresari, va fer-li fer les despeses de còpia tot seguit. Després de llegir-la, l'empresari em va cridar i va dir-me: El primer que heu de fer és treure petons. Hi sobren molts petons, moltíssims. Jo, és clar, no vaig avenir-m'hi. No es va estrenar fins que En Bernat i Duran va portar-la al Teatre de les Arts. L'èxit va ésser extraordinari. (Això no ens ho diu ell, ni cal). Des d'aleshores — continua dient, — se'm van obrir les portes de tots els teatres. Jo mai havia pensat estrenar. Em feia una gran *basarda*, creieu-me. Feia els dramas amb intent de publicar-los i prou. El dia de la meua primera estrena el pànic no m'havia pas deixat. Recordo que quan els actors van arrossegat-me a l'escena, vaig escapar-me rabent per l'altra banda.

Més estrenes

Puig i Ferrer va parlant-nos. La fruïció del record el mena. Parla amb calidesa. Els seus ulls blau-verd espurnegen. La seva nena va seguint-lo amb embadaliment. La seva muller fa, realment, jersei, però amb una lentitud!

Entre *La Dama Alegre* i *La Dama Enamorada* van passar quatre anys. En aquest període, vaig fer un viatge a Itàlia. *La Dama Enamorada* fou estrenada a Novetats. Va ésser molt ben acollida. Tal com ha passat en gairebé totes les obres posteriors; més que l'aspecte literari, els crítics han abordat la tesi moral, que hi és plantejada. Al mateix any, vaig tornar-me'n a la Selva. La vida plàcida m'era com mai una temptació. Vaig anar fent obres i vaig començar la llicenciatura en lletres. Ho feia lliurement. El meu retorn a la Universitat — ens diu — va portar-me la coneixença de Carles Riba, de J. M. Lòpez-Picó i de J. M. de Sagarra, que gloriosament s'incorporaven a la literatura. Aleshores En Sagarra duia sempre a la butxaca les obres de Marquina. Les llegia, les rellegia i les sabia de cor — ens diu —. Hom ja parlava de la seva facilitat prodigiosa. Més que amb ningú, però, vaig intimar amb Carles Riba.

A «La Vanguardia»

Només venia de La Selva per examinar-me. Al cap de dos anys de romandre-hi, vaig tornar a Barcelona per entrar a *La Vanguardia*. El direc-

tor, En Miquel dels Sants Oliver, va acollir-me cordialíssimament. A *La Vanguardia* hi feia treball de nit. Traduïa telegrams. En sortia a les tres del matí. En Carner, que alguna vegada venia a veure'm, em deia: «Em feu l'efecte d'un minaire que fa la lleva de nit». A *La Vanguardia* vaig passar-hi nou anys. Al primer any d'ésser-hi vaig estrenar *El gran Aleix*. El crític del meu diari va ésser el que em va tractar pitjor. Aquesta estrena va ésser a darreries de la temporada. Quatre dies després de l'estrena, l'empresa em va demanar una nova obra: *Desamor*, que va cloure la temporada. Van passar quatre anys sense un Teatre exclusivament català: del 1912 al 1917. Jo vaig estrenar a l'Espanyol *La Dolça Agnès*, que és la primera part d'una tetralogia, que no he continuat. A Romea mai no he caigut bé. Mai hi he tingut èxits. Més aviat fracassos — ens diu amb una sinceritat indubtable.

Concepte del teatre

No crec que mai abandoni el teatre — ens diu —. Us confesso, però, que sempre m'hi he sentit estret. En el que feia darrerament, ja no era ben bé jo, no. Inexorablement, l'autor dramàtic participa de l'histrió. Cal assolir un èxit immediat. Com? Pels camins que calgui. És una fallida de puresa. En el teatre aspiro a fer veritat. L'important en teatre és la realització artística. Voldria portar al teatre la vida a través de coses ja existents en la llegenda o en la imaginació popular. Així, per exemple, el *Capítol·lo*, drama en tres actes que no he acabat encara, però que és el primer que enllestiré per al teatre.

Concepte de la novel·la

Puig i Ferrer ens diu que no és per manca de teatre que s'ha posat a fer novel·la. Ho faig — diu — amb la mateixa passió i abrivada juvenil amb què vaig fer *La Dama Alegre*. Ara, però — i això ho diem nosaltres — hom hi troba una maturitat penetrant i saborosa. En la novel·la m'hi he sentit bé tot seguit. M'ha semblat, en fer novel·la, que començava a escriure. El passat no comptava en mi ni com a aprenentatge. Hi he vist camins vastíssims. He sentit que en la novel·la podia dir la meua paraula, de dalt estant, sense baixar com en el teatre. Potser els qui m'han portat a la novel·la són Dostviensky i Poe. El meu ideal és no exiliar-me de mi mateix.

Viure el meu món. Jo diria que el novel·lista és el més víctima de la seva creació. Talment el cuc de seda. Recordeu Balzac? El poeta líric té oberetes moltes més portes. El novel·lista és abassegat per l'obra i pels seus personatges. Arriba a l'obsessió. Potser per això mateix és d'una voluntat tan viva. Per ésser novel·lista, per mi, cal posseir un temperament poètic. Aliar la novel·la i la poesia, heu's ací l'ideal.

Les quatre novel·les

Li demanem que ens parli de les seves novel·les. No es fa pregar.

— *L'home que tenia més d'una vida* — ens diu — és la meua primera novel·la. Va néixer de la necessitat de narrar una passió veritable. L'anècdota va menar-me del braç i en va vèncer. En aquesta novel·la em va caldre matar la meua Elena per deslliurar-me'n. És l'etern femení demoníac. Jo l'he millorat, és clar. En la realitat és molt més infeliç. Cal que l'art ens alliberi de la fotografia.

Les facècies de l'amor, en canvi — ens diu l'autor — vaig escriure-ho amb intent més pur. Realment ja és alliberat de l'anècdota. És àrbitre de la seva gent. Fa un goig de sentir-se'n! — ens diu.

Els tres al·lucinats — segons l'autor — són una baralla de principis ideològics.

— En un principi — ens diu — *Els tres al·lucinats* eren una imaginació monstruosa, no recolzaven gota en la realitat. Per la meua meditació s'han anat aferrant a la vida. Així, els personatges que al principi eren únicament noms, van esdevenir individualitats vivíssimes.

— *I Servitud?* — li diem.

— No sé què dir de nou. És un «pamflet». Aquest és l'únic l'abast que jo he volgut donar-li. És novel·lat — això sí, —, però només de forma. Algú ha dit perquè no en feia una novel·la amb intrigues i argument. M'he estimat més deixar-ho nu. He volgut donar-li únicament un valor de document. Tot altre interès entelaria aquest, que és el cabdal.

És tard, molt tard. La seva filla no ens deixa partir. Repetim que té cinc anys només. No ho oblidéssiu.

Estrenyem la mà d'aquest home perfumat de secretesa, que és d'entre els nostres novel·listes el qui té més probabilitats de donar-nos aquella novel·la catalana, esperada amb tant d'anhel.

Si per un moment heu tingut la il·lusió de sentir En Puig i Ferrer, us heu errat ben bé. La seva vivacitat és indescriptible. Reconeixem que del doll se n'ha perdut bona part. Nosaltres però, hem parat totes dues mans. No atribuïssiu, doncs, la pèrdua a incúria, sinó a la fúria amb què ha brollat.

M. F.

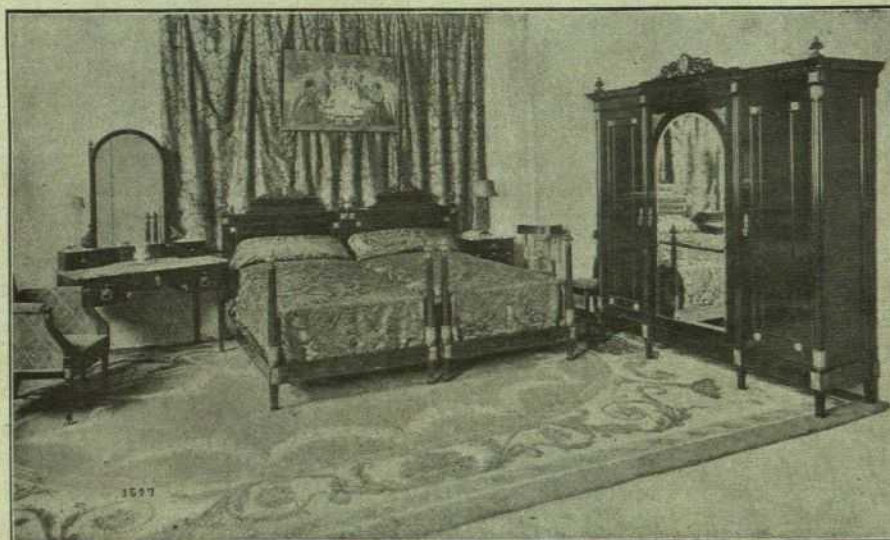

Armari vestidor, per a homes, formant angle, estil anglès, de caoba i talles daurades. Adquirit pel senyor J. M.

VIDUA DE JOSEP RIBAS

MOBLES

Dormitori de caoba, estil imperi català, adquirit pel senyor L. M.

LLETRA DE PARIS

per ADOLF FALGAIROLLE

PARLEM AMHARIC. — EL DRET A PARIS. — T. S. F. RELIGIOSA I CANTAIRE DE CARRER

UN nou decret autoritza la presentació a la Facultat de la llengua amharica. De?... Sí, senyora. Ja prou pena teniau de fer aprendre al vostre fill la llengua del seu país, el vocabulari esportiu, algunes fórmules d'esperanto... I heu's ací que el llenguatge comú als pobles del centre d'Abissínia és admès a la Sorbona. El candidat, suposem-ho, «empolla» l'amharic. Es presenta als exàmens. Però, veiam, on és el professor que té aquest idioma en tota la vila de París? Successivament un dansari vagament negre, un banquer acabat d'establir, han estat interrogats. Ningú no coneix l'amharic. Al capdavall, hom esbrina que un venedor de paper d'Armènia n'és d'abissini. Ja el teniu dut en mig de gran pompa a la Sorbona... I comença a interrogar al candidat. en què? en amharic? No; en provençal. Els examinadors es revoltien. La llengua parlada a França és prohibida. El candidat a la llicenciatura és enviat a passeig; el marxant de paper d'Armènia també, i llavors s'aclareix que qui era fill d'Abissínia no és ell, sinó el seu antecessor a qui comprà el negoci.

En acabat, hom distribueix els premis de la Sorbona. Llibres? Això us penseu, gent retrògrada? Els premis enguany són automòbils i motocicletes, present dels senyors Peugeot i Citroën. Vols-t'hi jugar que els premis de l'Acadèmia seran Hispanos i Rolls-Royce?

Cercar un vincle de causalitat entre la temperatura i la política. Els governs del Nord bé es recorden que el cruel hivern de 1789 fou còmplice de la Revolució. Fóra fàcil de demostrar que els excessos de calor, la insolació, produeix exemples semblants als de la glaçada.

A París, el fred com qualsevol altre fenomen, excita el zel d'una població industriosa. Cal abans de tot, salvar la clientela de la gent que té pressa i per això, hom estudia la manera d'escalfar els aparadors instal·lats a la vorera, on les dones satisfan llur coqueteria a preus convenients.

El 1408 un historiador conta que la fruita es glaçava només en el trajecte del fruiter al pergamí. En 1926, l'estilogràfica serveix de vestit impermeable al vehicle del pensament... Això quan un hom no escriu a màquina.

Els inventors de la moda enguany han estat meteoròlegs. Han fomentat el gust de les pells de tal manera que se'n vénen per tot sota el sol sense escalfar d'aquests dies

Fots. H. Manuel

M. Silvain, ex-degà de la Comèdia francesa, debuta al Music-hall

ELS TRIPIJOCS DE LA «COMEDIE FRANÇAISE»

La vella casa de Molière, organitzada i nodrida per l'Estat, és un cau d'interminables raons. Gairebé cada any en surt un actor ofès o n'és expulsada una actriu que incompleix el reglament. El darrer conflicte és el que ha determinat la sortida de monsieur Silvain, el degà, no menys que el degà. L'home, malgrat els seus anys, no s'ha acovardit i pocs dies després de desaparèixer de la venerable escena del Teatre francès, apareixia sobre les taules d'un music-hall. Per fer-hi tombarelles? Per cantar-hi couplets? No. El respectable intèrprete de Racine i de Molière, debutà amb una escena del seu repertori clàssic que, bé sigui per la novetat del cas, bé pel plaer d'anor contra els determinis governamentals, bé per desig de premiar la llarga carrera de M. Silvain, va ésser acollit amb grans i unànimes aplaudiments.

CURLY

Un pentinat per al vespre. Perruca de seda i lamé d'argent. Una extravagància que té tanmateix els seus antecessors històrics en les grans perruques del segle XVIII

de març. Als Camps Elisis, el petit gris, el vison, l'ermíni, abunden. Abunden també les dames que duen botes fins als genolls. No ens estranya. Després de tants hiverns d'haver-se passejat per aquest món de Déu amb mitges de seda transparent, han de tenir qui sap-lo el fred endarrerit!

El fred intempestiu d'aquesta darrera quinzena de març que ha vingut per matar amb més seguretat les flors que havien sortit dies abans sota la carícia d'un sol massa primaveral, el fred intempestiu, diem, no ha pogut acabar la voga del Teatrofon i de la T. S. F.

I sabeu el que hom escolta aquest mes? Els sermons del Pare Sanson a la Catedral de Nostra Dona de París. El diumenge, de tot arreu, hom no demana el Faust que canten a l'Òpera, sinó el sermó que prediquen a la Seu.

Serà que la Quaresma, enguany precoç, inclina les ànimes a la meditació de les veritats eternes?

Mentrestant, els cantaires de carrer acaben de consti-

tuir-se en sindicat. Els amics de la jerarquia aplaudeixen aquesta decisió.

El fred darrer, entre les seves incomoditats, ha tingut la gràcia de renovar una cosa ben francesa: l'atmosfera dels salons, que no tenen res a veure amb el home anglès on l'egoisme familiar o personal s'engolfa en el confort, diferents també del cercle on a Barcelona s'apleguen els homes per perdre el temps a les penyes o bé per aprofitar-lo en el silenci de la biblioteca, lluny de la cridòria d'una descendència massa nombrosa. El saló parisenc, tancat per principi, però amplemment obert a tota presentació d'una persona mundana o intel·lectual, és aproximadament l'avant-cambra de l'Acadèmia, vella senyora una mica miop que s'estima més l'amor d'un mal poeta mundà al talent d'un gran poeta fidel a la seva esposa.

El saló és la incubadora dels ministeris, el viver dels diplomàtics, la pedra de toc dels «mots d'esprit» i de les rebentades que un hom podrà llegir més tard, per J. Baues, en un volum tirat a uns quants milers d'exemplars.

En aquests salons com més fort és el fred a fora, més animació hi regna.

MARIAN ANDREU

Em plau de poder parlar de la pintura d'En Marian Andreu i em plau de fer-ho elogiosament perquè, al meu judici, hom no l'ha considerada com cal, amb tot l'amor i respecte que abundantament sollicita. Hi havé un temps que l'art de Marian Andreu, els seus esmalts, els seus dibuixos, la seva pintura, la seva escultura de paper, etc., tot i ésser obres destríssimes d'art, es trobaven tarades d'un xic de snobisme i de literatura, i això podia justificar l'allunyament relatiu amb que el públic i sobretot la crítica es col·locaven. Avui ja no serien vàlides aquestes excuses per desestimar l'art de l'Andreu, perquè els defectes esmentats han desaparegut gairebé del tot en el seu art, i quan no han desaparegut han pujat de categoria. La persona que no volgués aturar-se a gustar les pintures i els dibuixos que ara produeix aquest artista es faria un tort a si mateix, perquè les valors positives hi són tan copioses i grans que els defectes que pugui haver-hi en queden anul·lats o bé absorbits. No és tan sols com artista català que es fa admirar avui dia Marian Andreu, sinó com artista francès o mundial, com artista eminent en aquesta universal metròpoli de l'art que és París. El dia que Marian Andreu trobi la manera de difondre el seu art, serà un artista tingut per universal, serà un nom cotitzat a Londres i a Berlín.

Marian Andreu no és certament un pintor pur, sinó que, a la manera de Picasso, de Redon, de Zak, d'Ensor, és un pintor que es refia del patètic, que en l'objecte no hi cerca el seu valor objectiu pur, sinó la major quantitat de valors de subjectivitat, tots els lirismes que la inconsciència ha anat ordenant o pot ordenar, com una aureola de mística valoració, tot al seu entorn. Jo anomeno impura aquesta tendència lírica i romàntica, però sense que tingui la pretensió de qualificar-la amb justesa absoluta. La pintura d'aquests pintors serà tinguda per puríssima en certs moments de decadentisme o en certs medis on hom fa del refinament cultural una llei pri-

Verema

mordial d'existència o de convivència.

Entre la gent artista, entre els artistes i els amadors d'art hi han dues maneres de considerar l'art: la manera directa, objectiva, que del fenomen només n'admira i en vol que una sola cosa, única però enorme i màximament aprensible: la realitat, i la manera indirecta que s'interessa només

Cap de nola

que per la superfície del fenomen i en canvi es daleix per tot allò d'adjutori que li ha penjat o del qual l'ha farcit la imaginació. A aquesta darrera tendència pertanyen els Picasso, els Zak, els Andreu, els Togores, els Pruna i altres artistes. Picasso ha trobat, d'ara fa uns deu anys, una nova manera subjectivista d'apreciar la naturalesa, o, més ben dit, ha descobert una nova província del subjectivisme pictòric, a la qual s'han adherit aquests pintors ara esmentats i una colla d'altres. El nou subjectivisme d'En Picasso consisteix en el següent: De les coses, escenes i llocs, pintats pels pintors

d'èpoques remotes, particularment dels pintors mediocres que més caràcter aconseguiren per llur manca d'astúcia, pintors que podríem qualificar de primitius de cada decadència, els mansos, els pocatraces, els carrinclons, els afeminats, etc., copsar-ne la llur manera de concebre el món, o, per a expressar-nos millor, copsar-ne l'emoció

un xic equívoca que ens ha produït, i, aleshores, amb aquesta anacrònica emoció ben assimilada, mateix que hom assimila en l'Escola de Belles Arts la concepció grecoromana del món, aplicar-la a la visió immediata, a les composicions que de seguida ens posarem a pintar: i aleshores el pintor emprará aquells mateixos arranjaments, els mateixos estils i tècnica tímids però conscienciosos, el mateix afeminament, el mateix colorit desmaiàt i fred, les mateixes actituds balbes, fins i tot aquella incongruència que sovint les hi atorga la nostra ignorància d'estrangers o de anacrònics; els mateixos posats agonitzants, encantats o ensenyats d'aquelles pintures estantisses, tan prestigioses d'exotisme i d'anacronisme en aquests temps de pintura astuta, verista, brutalment traçada. És aquesta una pintura d'evocació malaltissa i *splínosa*, si hom pot per ventura emprar aquest neologisme que ens pervindria del *spleen*.

Els pintors de l'escola en qüestió, no cal negar-ho, estan un xic fets malbé per la literatura. En l'art llur hi ha, al

Els saltimbanquis, pintura de Marlan Andreu

nostre entendre, una impuresa, la que en les arts plàstiques pervé de tot allò que es desentengui de l'empresa cognoscitiva, encara que siga per a idealitzar, ja que la visió del pintor ha d'ésser la d'aprofundir i no pas la de volatilitzar l'objecte. Per això ja hi ha la música i la poesia, de més que, en el millor sentit del mot, el major idealisme reeix en el desflorament del fenomen, en desentranyar-ne la major, la més

pèrsuassiva suma de realisme. Al costat d'aquest miracle tot l'idealisme rebuscat, musicat i rimat apareix com quelcom de massa preparat, de fadós i d'empalagós, i en el cas de la pintura subjectivista que ens revelà el gran Picasso hi ha, de més, quelcom de marejadorament mortuori; no solament quelcom de mort, sinó d'això que és com l'estantícia de l'enterrament, el perfum equívoc de la insepulta bella don-

zella coronada de diferents menes de flors.

L'art novo-subjectivista en qüestió ens regala amb una gama extensa i pertorbadora d'aquesta equívoca perfumeria. Si l'artista és un home de gust arriba sovint a emocionar-nos i tot amb perfums estranys, insospitats, subtils com la millor música i perfums insans i dubtosos, però tanmateix embriagadors i seductors. Marian Andreu és artista d'aquesta mena, i és ar-

tista encara superior quan ens demostra poder anar més enllà d'aquests decadentismes, quan fa gala de la seva pasmosa ductilitat artística en assimilar superiorment aquesta escola de morbideses putrefactes i de lirismes equívocs sense, però, deixar-s'hi ofegar, transcendint-la i vençant-la sàbitament en la pintura de gèneres i el tot contraposats; triomfant, per exemple, en la pintura francament i noblement realista que refà Cézanne. En aquesta sèrie de reproduccions d'obres de Marian Andreu veurà el lector les titulades *Mati* i l'*Agrupament amb paisatge* que són indubtablement de les millors pintures que hagi pogut produir el novo-cezannisme de Catalunya i de fora Catalunya, teles més directament hereves de l'obra cezanniana, amb totes les virtuts i àdhuc amb tots els defectes del pintor, potser massa cèlebre, d'Aix-en-Provence.

Jo no podria pas admetre a ulls clus la voluntat que els novo-cezannistes posen en imitar al peu de la lletra els defectes i les manies d'aquell afortunat maniàtic provençal; hi ha al meu entendre en aquesta imitació un cert *rapinisme* que compromet el crèdit de les obres més reeixides de l'escola novo-cezanniana; i és gairebé segur que el pintor que de l'obra de Cézanne sapiga copsar-ne més aviat l'esperit que la lletra semblarà de seguida més solvent i serà més durador que tots els altres sequaços del mestre d'Aix.

El nostre Marian Andreu va per aquest camí. En *Mati* i en l'*Agrupament amb paisatge*

El músic

ha sabut certament assimilar, més que la lletra de Cézanne, el seu esperit, però tanmateix no s'ha sabut deseixir del tot de l'obsessió d'aquella lletrata. El dia de demà això serà més ostensible i irreparable que avui, perquè la moda ho consent.

Si hom pot fer objeccions a la tendència i a l'estil de certes obres de Marian Andreu, aquestes objeccions no seran mai irreductibles, sinó més aviat relatives al que hom pot exigir del seu talent i de la

seva sensibilitat. De pocs artistes del picassisme hom podria fer tantes i tan franques alabances com hom està en el dret de fer de l'obra en general d'En Marian Andreu. I si volguéssim qualificar aquest artista des del punt de vista tecnicista hauríem de confessar que són comptats a Europa i a Amèrica els artistes que hagin pogut aconseguir un semblant virtuosisme aliat a un art tan ferm de la composició. Marian Andreu és també mestre en aquesta condició o virtut de moltes escoles avançades d'avui que és el caràcter. Avui dia aquestes escoles, molt particularment les que han parafrassejat les troballes, les evocacions o les pensades d'En Picasso, han estès el caracteritzisme més enllà del caràcter fisonòmic i etnogràfic: han trobat la manera d'accentuar el caracteritzisme d'una pintura bo i donant caràcter a la perspectiva, a l'escorç, a la composició, a la línia, al modelat, aconseguint així un nou estil considerablement estimable, en el qual tot és caràcter, en el qual per raó d'uniformitat deuen naufragar moltes personalitats i segurament es neguen moltes sòlides valors pictòriques, però que és un estil ben expressiu del desfici, més aviat recercador que contemplador, de la major part, per no dir del conjunt, de l'art d'avançada d'avui dia. Marian Andreu, com Josep de Togores, està en primer rengle en aquest art modern: cal només que París li ho reconegui (ço que està a punt d'esdevenir) per a que tots els pobles hi assenteixin. — JOAN SACS

FLOR DE GENER

per GUIU

*Mon amor flori
massa primicera:
jo et creia mati,
goig i primavera.
Eres nit i plor
i freda hivernada;
mon amor en flor
tota en fou glaçada.*

La flor de gener
no dura al paner.

*Ara l'amor meua
floreix de bell nou.
— A les cimes neva,
a la plana hi plou.
I, guaitant enfora,
llangueix el meu cor:
bertinaç, tothora,
mussita el record.*

La flor de gener
no dura al paner.

*Amor de ma vida,
moriràs també?
Ta blanca florida
glaçada veuré?
La pregunta feta,
el meu cor somriu.
Sento que, discreta,
mon amor en diu:*

Só flor de gener,
més no moriré.

IDA SCALIA

Estrella cinematográfica italiana de la Lombardo Films

LLORENÇA enfilà la agulla i digué:
—Saps?; he trobat les cortinetes!

Felip, la paleta a la mà, es decantà xi-roi.

—Com són?

—Una vella tela de Vichy; fresques i un xic pageses com cal per embellir la nostra caseta.

El pintor no s'inquietà del preu. Què n'hauria tret? La compra d'una tela antiga no castigaria gens el seu pressupost de bohemí poc sortós.

Faria companyia, país de les quimeres endins, als mobles, als vasos esmaltats, als gerros de Xina i a totes les futeses amb les quals la seva campanya, sense ni la més petita despesa, ornava l'interior de llurs somnis.

Havien descobert la caseta al bell atzar d'un passeig a la fi d'una adorable jornada de juny. Fou una aparició al mig del bosc. Una caseta amb aspecte de cabana, baixa i familiar i assolellada amb enfilall d'eures a les parets i un rierol a prop del qual venia l'odor de les aigües primaverals.

Llorença repenjada al braç de Felip, havia confegit:

—Que bé estariem aquí!

No era pas, que diguéssim, una casa confortable ni massa temptadora per uns parisencs excursionistes. El reclam de llogaters damunt les gelosies closes adversava que no havia temptat ningú. Però quan foren retornats al taller a

LA CASETA DELS ENAMORATS

les golfes d'un immoble de molta població, únic esbarjo que els feia de llar, els amants no podien oblidar la caseta del bosc. En parlaven sempre i la guarnien a cada instant amb gràcies noves. Llorença l'evocava amb un sospir.

—Si fos nostra! — I quan els sorolls del carrer i del veïnat l'atabalaven massa, Felip sospirava també: — No et sembla que deu estar-se molt bé allí baix a prop del pou vell?

S'informaren. La casa era per vendre i en volien deu mil francs.

Deu mil francs no són pas una fortuna que hom no pugui esperar de posseir algun dia.

Ara que sabien el preu, la propietat els semblava menys inassolible. Llorença proposava estalvis sense precisar. Felip, novelesc, imaginava afers meravellosos. Un col·leccionista ric el descobria, entrava com una rauxa de vent al taller i es deturava davant d'una natura

morta. Dret, al costat del cavallet, l'artista jugava l'escena: — Què val aquesta tela? — Sis cents francs. — Us rieu de mi? Un Felip Leceigne! Ja sé jo el que val la bona pintura: Us en dona deu mil francs; això o res.

Naturalment, hom s'avenia al preu del Mecenàs. Llorença aplaudia. Era gens estrany? Ella creia en el geni de Felip. I mentre esperava, que personalment no podia comprar-se ni la

més petita banalitat, se consolava ornant a gust seu la futura caseta. No li calia passar comptes.

— Caldrà posar-li nom — digué un matí.

Valia la pena. Foren bandejats els lletrerets de magatzem: — *El retir*, *El bon redós*; no, no. La casa de llurs amors era més viva encara. Discutien:

— *La imatgeria?*

— *La caseta del bosc?*

Aviat enllestiren l'amoblement. Colors càlids a les parets. Ara els preocupava el gos guardià. Felip s'hi enderiaava:

— Un danès?

— No, un Sant Bernard.

— No et sembla que un gos policia?...

Bastida, colorida i dotada d'un gos, la caseta estava a punt. No mancava sinó el diner per comprar-la.

En feren encara llargues converses sense tornar-hi. La seva imatge, cada dia més encisadora, obsessionava Llo-

rença, la qual es complavia a rectificar minuciosament i completar tots els detalls.

—Decididament una tela transparent anirà millor que la de Vichy.

Però, sense saber com, vingué dia que aquest joc no divertí Felip. Aviat se'n desinteressà. Si Llorença, vacil·lant, li demanava una catifa, responia distret: —Ah sí... la caseta.

Semblava que després de la presa de possessió, n'estés desil·lusionat. Llorença, sola, somniava.

Millorà la vida. Els quadres de Felip començaren de vendre's. Ell conreà les relacions mundanes i no es planyia d'ésser fora de la llar. A l'hora del retorn ni tan sols possava esment en el rostre desfet de la resignada companya. A la tardor, un marxant organitzà una exposició. Gairebé foren venudes totes les obres. Havia guanyat deu mil francs.

Quan Felip deixà el feix de bitllets damunt la taula, la seva dona, tota pàl·lida, esperà. Felip donava ordres, disposava com l'amo. Refarien els seus vestits, pagarien deutes, mudarien de barri...

—I la Imatgeria?

—preguntà molt tímidament Llorença.

Ell ni hi havia pensat. Una mica de pietat per la companya desmillorada, per la camarada dels dies negres (i una mica també la certesa que la caseta seria venuda) li féu proposar:

—Es veritat. Si anéssim a veure-la?

Hi anaren una tarda de tardor agra i humida i amb prou feines reconegueren l'indret que els havia seduït. Sota el cel gris les fulles seques s'apilotaven a prop dels bassals d'aigua podrida. Sense el sol, la caseta havia perdut la seva joia. La seva venustat sentimental no era sinó decrepitud. Ara se la miraven com uns compradors, si aquell dia l'havien esguardada amb ulls d'enamorats. L'encís de l'hora i del temps era passat.

Felip consultà el rellotge i, enfredoriat, es cordà l'abric.

—Què me'n dius?

Llorença no respongué. Ella esguar-dava desesperada la caseta que no li plavia i dins la qual ja no volia viure.

Felip sentencià:

—Veritablement el camp, l'hivern... Com és fàcil de fer-se il·lusions! Retornaren a l'estació.

Llorença pensava:—No més la llum dels dies es canviada? I si les nostres estacions han perdut també la vivacitat joiosa de l'amor que tot ho embelleix, i són mortes?

Plovia. Una dona, arran del camí, cridà la seva filla:

—Vina de seguida, Amèlia, que el vent ha canviat.

El vent, en efecte, havia canviat i agitava les branques esquelètiques. Sota el buf del vent la parella apressada no

s'enduia al lloc de l'estimada visió, sinó el record d'un bastiment enrunat.

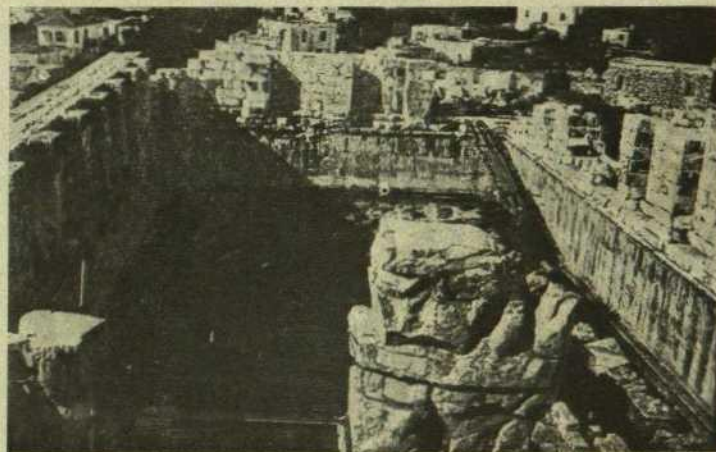
Llorença no volia plorar. I no obstant, el temple de tota la seva cura es desfeia. No quedava res de la caseta dels enamorats.

HUGUETTE GARNIER

Traducció:

DAVID JORDI

SADURNÍ Ximénez, català de Mallorca, ha publicat en francès un interessantíssim compte dels seus recents pelegrinatges a l'Orient clàssic, fets en companyia d'En Francesc Cambó i gràcies a la munificència del gran estadista català. El record de la Grècia antiga es mescla en l'obra d'En Ximénez amb la desgràcia dels grecs moderns que, establerts secularment a l'Àsia Menor, n'hagueren de fugir en 1922 sota l'amenaça dels turcs vencedors.

La sort de posseir alguna de les fotografies que il·lustren *L'Asie Mener en ruines* ens invita a reproduir la descripció que hi fa el senyor Ximénez de la visita a Didymes, després d'haver desembarcat a Panormos i d'haver seguit una antiga via construïda a despeses de l'emperador Trajà:

«En el trajecte no remarcarem el més petit vestigi de l'antiguitat. Algunes de les estàtues arcaïques, que es veïen encara en 1858, avui són al Museu Britànic. En els camps s'en devinen plantacions de tabac envaïdes per les bardisses. Ací d'allà una alzina arrossega els seus brancatges arran de terra.

Una sorpresa ens esperava en penetrar a la vila grega que volta el Didymeion. Anàvem a visitar una de les més famoses ruïnes d'Àsia, els nostres esguards es fixaven en tres columnes jòniques que dominaven el paisatge; però a Hieronda la visió antiga s'esvaï momentàniament. La visió de l'actualitat ens va abassegar. La vila d'aspecte modern, devia la seva existència a Didymes. Mentre que a Efès, Sardes, Hieràpolis, Laodicea, Afrodísias la població autòctona desapareix totalment, els grecs que vivien a prop de l'oracle de Didymes no abandonaren llur terror d'una manera definitiva. El dia de la catàstrofe, fugiren a les illes — a Samos, a Leros, a Kalhimnos, a Carpathos, etc., — ni més ni menys que en 1922; però tornaren a la primera ocasió. Els habitants de Hieronda, refugiats des de 1922 a l'Arxipèlag, bé compten tornar tard o d'hora. Hieronda era essencialment grega. Els turcs no hi intervenien sinó per cobrar els tributs. Els musulmans que després vingueren a establir-s'hi no ho feren en la vila *guiaur* (grega) i acamparen a alguns quilòmetres d'allí, en el lloc anomenat Muslim Hie-

EL DIDYMEION O TEMPLE DE DIDYMES

ronda. La vila grega actualment no està en ruïnes; sinó simplement abandonada. Les seves cases resten buides i molts mobles hi són encara a lloc. Però per tot veïeu baguls esventrats, matalassos desfets, trespolos esbotzats. L'interior de les cases ofereix un aspecte depriment. El pillatge hi ha deixat profundes petges. La gent de Hieronda vivia amb benestança, assossegada i laboriosa. Les cases eren netes; hom hi veu encara les calaixeres, els canapès, els prestatges, els llums de petroli esmicolats; joguines d'infant, màquines de cosir, discos de gramofon, estres casolans jeuen pels recons. En un calaix entreobert descobrim una capsa de polvos d'arròs

i altres articles de *toilette* femenina. Anem, amb el cor anguniós, de casa en casa, de cambra en cambra, contemplant el desastre. La fuga degué ésser ràpida, sense esma; ningú tingué temps d'emportar-se res. Els magatzems de queviures i les tavernes conserven llurs taulells i llurs aparadors; els llibres de comptabilitat esparpillats i esquincats, es confonen amb els fragments dels bocois i els detritus de tota mena. Un silenci tràgic, el silenci dels cementiris, plana damunt totes aquestes coses.

La via sagrada ens mena, pel Nord de Didymeion, a la plaça, la *platea*, que és per als grecs moderns el que era l'*àgora* o la *stoa* per als antics. A una banda, ni ha el mur hel·lènic del peribol del temple; les altres bandes, l'església, l'escola, una fonda, un cafè amb terrassa sota una galeria. En mig de la plaça un pou enquadrat per marbres antics i ombrejat per uns plàtans. Imagino sense esforç el què devia ésser això abans de l'èxode de 1922. Hom s'hi reunia per parlar de negocis i degustar el cafè, a dues passes de l'oracle apol·lini. Les nits de lluna, les columnes del Didymeion feien l'encís d'aquest recó deliciós. Però avui el pou és sec, les cases són obertes a tots els vents, les taules i els bancs són fetes a miques; el *cafenejon*, ja no existeix. Sols els plàtans segueixen estenent-hi llur fullatge.

En l'escola, els saquejadors s'hi acaronissaren. Tot hi és romput, esquincat, trepitjat. Recollim fulles d'un llibre, en grec, relatant la història de Sant Tirs, cristià de Didymes, martiritzat a Milet. Estampes, quaderns d'estudi, breviaris, tot és fet a trossos. En el clos de l'església jeuen alguns baguls que els fugitius hi havien deixat, creient que hi foren segurs. Però les tapadores n'han estat arrencades i del contingut no en resta res; se n'han endut fins els panyes. Penetrem en el temple. No sabria descriure l'espectacle de devastació que fereix les nostres mirades. Ens cal avançar per damunt de munts de taulells, cadires, ornaments, icons, creus, lampadaris, pupitres, tot això barrejat i trossejat. L'altar de marbre és fet en dos. Extraïem de la runa alguns taulells bizantins, fulles de llibres litúrgics, pàgines *in folio* del Nou Testament, llatzerades i sollades.

Havíem vingut a Didymes per admirar

BONESES D'AMOR

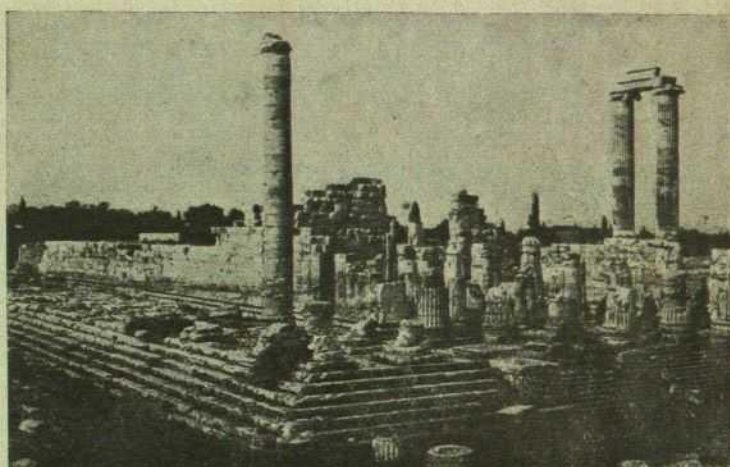
*És bo de callar l'amor,
llum de mel daurada i sàlvia;
aigua malva a flor de riu
que el pensament acompanya.*

*És bo de cridar l'amor,
olor de lilà i taronja;
proximitat de la mar,
— verd i blau i vi de rosa —.*

*És bo l'atzar de l'amor
de les nits de mils mirades;
els estels brillen: — Ho sé —,
o tremolen: — M'ho pensava —.*

*Llum, silenci, olor i atzar,
riu i mar i nits serenes:
boneSES d'amor. L'amor,
és més bona ta certesa.*

J. M. LÓPEZ-PICÓ

el passat. Apartem, doncs, els nostres ulls d'aquestes ruïnes, testimonis d'un present dolorós, i girarem-los vers records més llunyans i més gloriosos. El que sabem del temple d'Apol·lo no és sinó la segona fase de la seva història. Abans d'anomenar-se Didymeion, l'anomenaven dels Branchides, família sacerdotal que explotava l'oracle.

Els escriptors antics són força sobris concernent els Branchides, l'oracle dels quals gaudia no obstant una gran anomenada en Àsia. Si no sobrepujava el de Delfos era el primer entre els d'Àsia. No sabem res de les seves dimensions i de la seva arquitectura. La seva destrucció per Darius marca l'episodi més cèlebre de la seva història.

Durant cent seixanta anys, el Didymeion fou un munt de runa en un lloc desert. Però Milet podia difícilment passar-se del seu oracle. En 334, després que Alexandre hagué restaurat les democràcies jòniques, Milet concentrà totes les seves forces per erigir de nou el temple de Didymes. Les ruïnes del temple en llur estat actual, ens permeten d'apreciar el que era un gran oracle. El desbrossament de la banda nord, pels savis alemanys, després del front oest i del *pronaos*, ha completat les excavacions, revelant-nos tots els detalls interiors de l'edifici. Ens hem passejat sobre els enllosats dels sots-basaments, hem penetrat a la sala de les tres portes i en el clos de la *naos*, que era a cel obert. Strabon constata aquesta particularitat per lloar les dimensions de l'edifici «tan vast, diu, que calgué deixar-lo sense sostre», observació pueril, car els arquitectes de l'època no haurien trobat cap dificultat a cobrir l'espai que fos. En realitat, si la *naos* del Didymeion mancava de sostre, era perquè aquest hauria comportat despeses superiors a les que Milet podia suportar. I per aquest mateix motiu d'altres punts del temple restaren inacabades.

El Didymeion no tenia *opisthodomos*; s'hi entrava per l'oest; d'ençà que hom franquejava l'escala, el centre de la qual era tallat per dos pilars, versemblantment destinats a suportar grups o estàtues — cosa que no es realitzà mai — hom es trobava sota el pòrtic de doble rengle de columnes i hom arribava al majestuós *pronaos* o *prodomos*, ample de vint-i-set metres per una fondària de quinze, dividit en cinc naus per rengleres de tres columnes. Àdhuc enrunada, aquesta columnata fent

continuació a la del pòrtic exterior, és d'un efecte colpidor i fa concebre sense dificultat el que devia ésser en altre temps. A un monument com el Didymeion sols li esqueia un vestibul així. Una porta monumental al centre del mur, alçat més de dos metres sobre el nivell del *pronaos*, comunicava amb el *chresmograpion*. Aquesta porta no s'obria probablement sinó per donar pas als sacerdots o amb ocasió de certes cerimònies. De cada costat de la gran porta, a prop dels angles del *pronaos*, hi ha dues petites portes corresponent a dos corredors de voltes, en pla inclinat, que conduïen al *naos*, que és cinc metres sota el nivell del peristil. Per aquests corredors, les parets dels quals eren cobertes de plaques de marbre, avançaven els consultants fins al *adyton*, on no penetraven. Per una escala fina muntava a la gran sala en que s'obria la porta principal. De les parets laterals d'aquesta sala partien dues escales que duïen al laberint.

Didymes, com els altres oracles, utilitzava pro-

fetesses. La més famosa era, sense disputa, la de Delfos. Les castes sacerdotals que, durant segles, tingueren a llur càrrec els oracles de Delfos i de Didymes — els Deucalionides per al primer i els Branchides per al segon — es disputaren els títols d'antiguitat. Ningú no discuteix els orígens fabulosos dels pretesos descendents de Deucalió. Pel que fa als Branchides, que cerquen llur ascendència en la llegenda apol·línica, podien ésser un brot d'una família de brahmanes vinguts a Occident amb les primitives emigracions àries.

Els Branchides, fins i tot desacreditats, encarnaren l'oracle que era llur creació, llur propietat, llur secret. Mentre que amb la destrucció del temple i la fuga dels Branchides, la tradició es trencà i els sacerdots de l'edat posterior foren elegits anualment per la vila de Milet, que els designava segons una llista establerta per l'assemblea de ciutadans. Els candidats de vegades obtenien el lloc a còpia de presents, i el que en sortia tornava a usar els mateixos procediments

per assegurar-se la reelecció. Les seves funcions purament temporals, afeblien el seu caràcter sagrat. A més a més, del personatge encarregat de comentar i desxifrar els oracles, hi havia *chresmolocs* lletrats que tenien botiga de consulta, ofici, sembla, dels més lucratius.

L'oracle de Didymes defensà la seva existència fins al cap del cap. El cristianisme triomfava a l'Àsia Menor; capelles cristianes s'elevaven a la vora del Didymeion, sobre l'emplaçament de la moderna Hieronda, i no obstant, l'oracle persistia. La vila de Milet no s'interessava ja als afers de Didymes, els treballs d'acabament del temple, restaven en suspens, i el monument, del que no curava ningú, jeia en ruïnes; però l'oracle s'aguantava. Desaparegué, gradualment, poc a poc per consunció. Els pirates, de tant en tant, hi feien ràtzies. Passat l'alerta, l'oracle refermà els seus drets. Quan sonà l'hora del pillatge definitiu hom no trobà dins aquell temple abandonat res que valgués la pena. Al grat de l'abandó, la prodigiosa columnata s'esfondrà. Els bells marbres foren sepultats en la ruïna.

Un oficial de gendarmes, nat a Bagdad, amb dos homes, guarda aquelles solituds. Ha instal·lat el seu domicili en una casa deserta, sobre la façana de la qual flota la bandera turca.

Nit de lluna a Cerdanya

SONET

*L'esquellerinc de la vacada
trenca el silenci de la nit,
i, dins la cleda de la prada
d'un vedellet s'ou el mugit.*

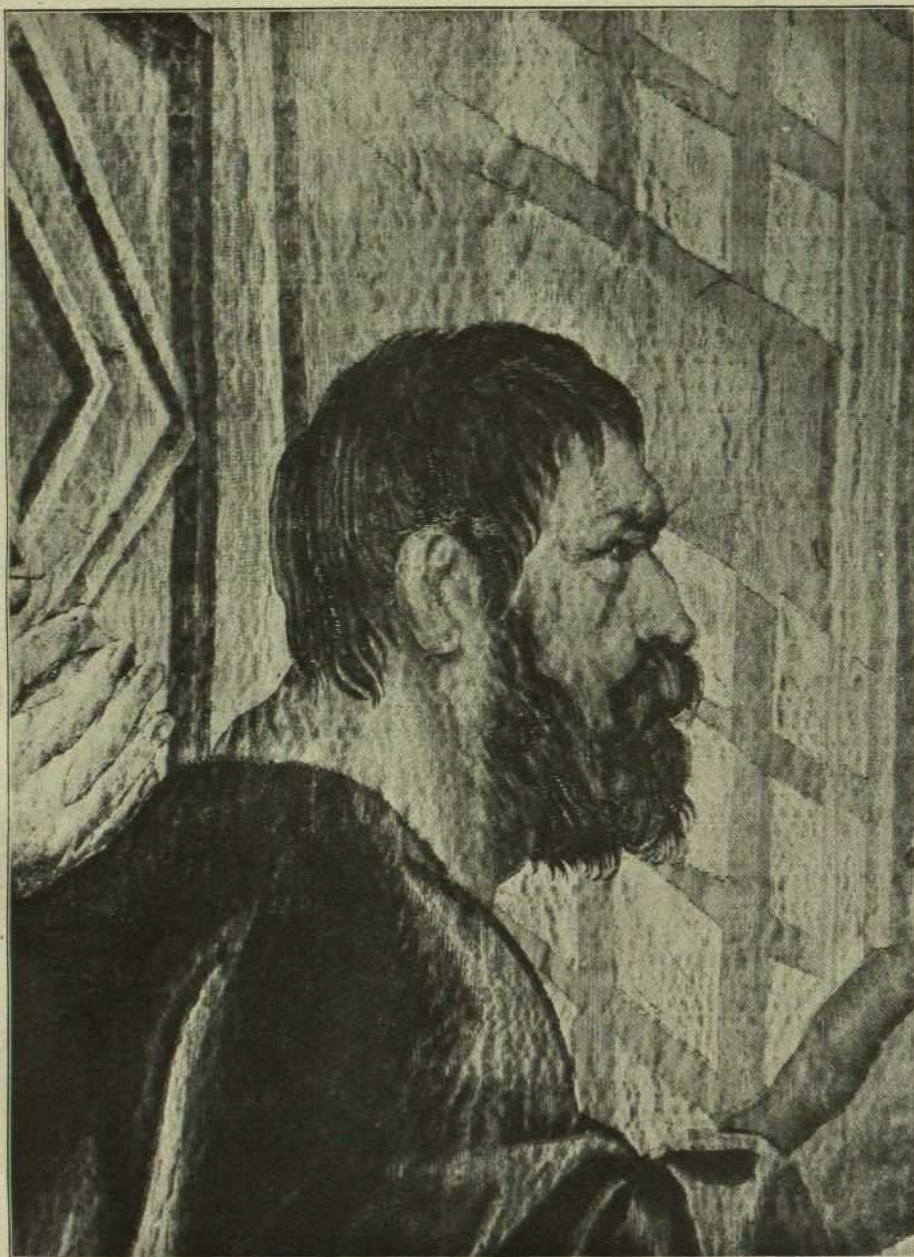
*Una paraula no acabada
diu el pastor mig adormit,
mentre la lluna enriolada
com una núvia s'ha vestit.*

*Amb la claror que ella irradia
tot és tan blanc, que bé es diria
que cel i terra és tot nevat
i que en bufar de l'aire lleu
són els estels tofes de neu
que volten dins la immensitat.*

MAGÍ VALLS I MARTÍ

LA Seu de Tarragona és indubtablement una de les més belles i grandioses esglésies catalanes. La seva arquitectura i la seva escultura, el seu claustre, són deu de delectació, de grates sorpreses, d'imprevistos i de varietat. L'arquitecte Jujol en sap un niu d'aquestes virtuts que els doctes i els profans poden copsar en aquell temple. Però demés de les seves bel·leses arquitectòniques la catedral tarragonina és admirable per les copioses i tan ben escollides obres d'art que ha sabut conservar, tant o més que a mateixa Seu barcelo-

nina; perquè si bé aquesta és més rica de relíquies d'art, en canvi els capítols tarragonins potser no n'hagin malbaratat ni destruït tanta quantitat com els capítols barcelonins. Avui dia aquest seny de gent refinada que ha caracteritzat al capítol tarragoní està ben representat en un dels seus individus, el reverend Jaume Bofarull, director-fundador del Museu Diocesà, anexe a aquella catedral. Allí aquest home exemplar conserva, entre moltes altres belles coses, la famosa col·lecció de tapissos que tant ha contribuït a propagar la fama de la catedral de Tarragona; alguns dels tals tapissos són reproduïts adjuntament.

ELS TAPISSOS DE LA SEU DE TARRAGONA

Ara vindria, com l'anell al dit, una digressió sobre la importància artística i arqueològica del Museu Diocesà de Tarragona, el més important dels nostres museus episcopals, després del de Vich; però digressió significa allargament, i el director de D'ACI I D'ALLÀ ens ha recordat, en encarregar-nos un lleu comentari sobre els tapissos tarragonins, que l'espai és molt escàs en les planes del seu *magazine*. Un altre dia D'ACI I D'ALLÀ podrà ocupar-se amb major detenció d'aquesta gesta de Mn. Jaume Bofarull.

Doncs, sí; els tapissos de la Seu tarragonina formen una sèrie molt extensa, una de

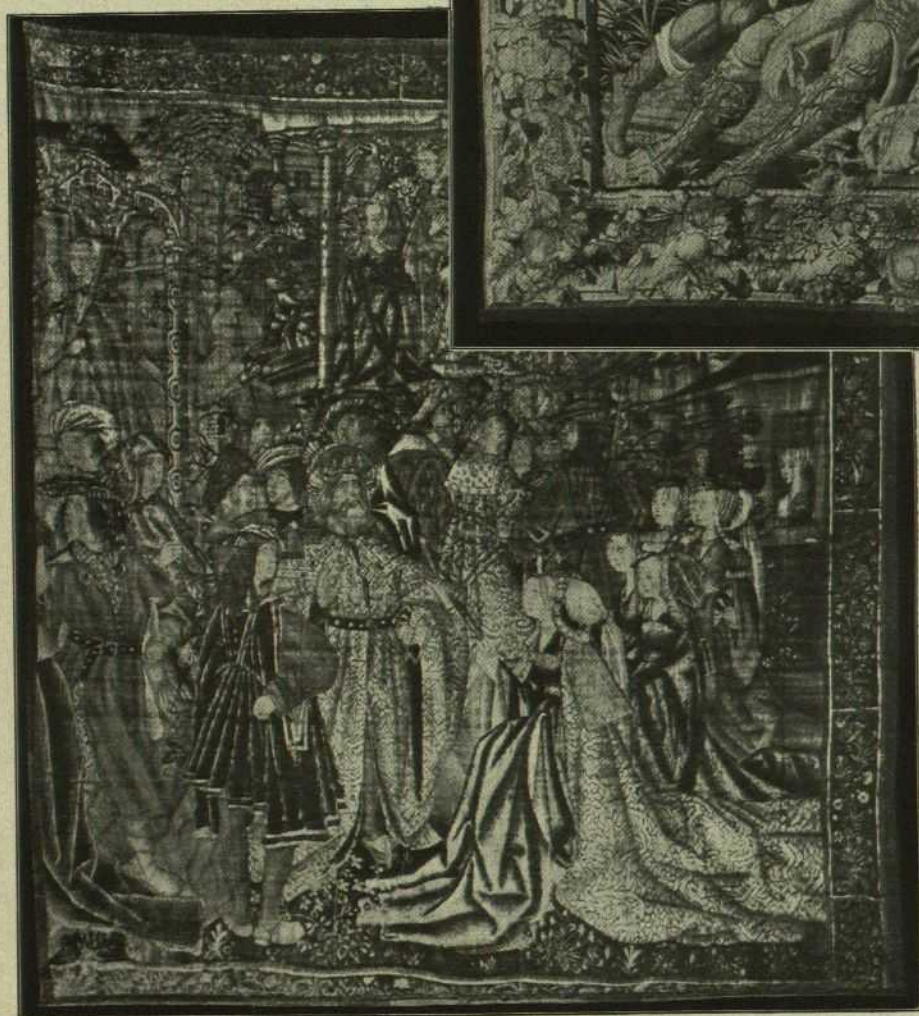
les més nodrides que hom coneix; compta els exemplars per dotzenes, i tots ells sencers i de bona escola. La majoria són d'escola flamenca, dels segles xvi i xvii. Potser algun n'hi ha del segle xv, algun també d'escola francesa, qui sap si algun de català, obra del segle xvii, com els qui hi puguin haver de mà francesa. Però en aquella època hi han alguns tallers francesos que, no solament treballen amb tapissers flamencs, sinó que reproduïen obres de pintors flamencs, sovint iguals que les que teixeixen els tallers de Brussel·les i al-

tres manufactures de Flandes; de manera que molts tapissos francesos i flamencs poden ésser confosos.

Aquesta famosa col·lecció de tapissos es troba dipositada durant gairebé tot l'any en el susdit Museu Diocesà. Mn. Jaume Bofarull hi ha imaginat una enginyosa instal·lació d'aquesta col·lecció, per virtut de la qual la quantiosa sèrie pot ésser fàcilment estudiada i admirada, no ocupa gaire lloc, sempre està ventilada i per tant sostreta als estralls de les arnes voraces, apartada de la llum i en disposició penjant, que és la que millor escau als tapissos, i la qual alhora evita a tan delicats i preciosos tei-

xits la ruïna dels dobles i dels enrotllaments. És una delícia per als amadors de tapissos que van a Tarragona, gustar aquesta col·lecció i de poder contemplar-la, peça per peça, de cap a peus cada una i amb la millor claror, bo i assegut en una cadira i girant l'una darrera l'altra aquestes enormes composicions teixides a mà com aquell que gira fulls d'un petit llibre d'imatges.

Alguna vegada, però, el Museu Diocesà de Tarragona resta orfe dels seus tapissos. És que ales-

tonat en el interior d'aquella fàbrica austera i noble; discreció de tamany, tota vegada que les grans dimensions d'aquests tapissos, amb les llurs representacions de figures gegantines, prenen molt poc espai en les colossals dimensions de l'església, i, per tant, resten proporcionalment petits, poc insistents. Quan hom penetra en la Seu de Tarragona en dia de festa assenyalada i hi veu aquesta decoració tapissera, no en queda pas xocat ni sorprès, ni meravellat, encara que hom conegui el temple en el seu estat de natural ingènita decoració: hom se'n sent complagut i prou. Per un edifici tan gran, tan sever com la catedral de Tarragona, aquesta complaença representa la més feliç reixida que en coses de decoració hom pugui considerar. Si el visitant de la Seu tarragonina és un visitant novell, que no pugui fer comparances entre la catedral decorada amb els tapissos i la catedral sense decorar, aleshores comprendrà aquesta decoració de tapissos como inherent constantment a les pedres que la suporten: no se li acudirà a la ment que l'endemà aquella suau policromia gris-blau-verdosa serà retirada dels pilans.

hores, dia de festa assenyalada, tota la col·lecció és duta a decorar la catedral, la nau central d'aquella impressionant església, mig romànica, mig gòtica. Entre arc i arc, enfundant els feixucs cilindres de pedra macissa que fan de pilans, aquests teixits tan sàviament policromats amb colors atenuats, bellament harmonitzats en aquell gris clar un xic iveri dels carreus catedralicis, els tapissos engalanen la nau amb una elegància tan severa i de bon to, que hom

diria que la Seu tarragonina redevé aleshores una catedral íntegrament catalana, reialment catalana. És la Seu de Tarragona vestida de gala reial.

Una de les condicions més estimables d'aquesta decoració textil de la Seu de Tarragona és la seva discreció. Discreció colorística que la hi atorga el descoloriment dels anys, l'esbravament dels grocs i dels vermells, que són justament els colors més cridaners, els que més haurien desen-

La col·lecció de tapissos que ara acabem d'assenyalar, tot i ésser tan important, no

és el millor que el capitol tarragoní posseeixi del ram de la tapisseria. Fora del Museu, decorant el pany de paret principal de la sala capitular, hi ha un tapís gòtic molt més gran que els altres, probablement obra francesa del segle xv, una de les meravelles de la tapisseria, un dels tapissos més bells, més perfectes i de major tamany que hom coneixi, no solament en la nostra terra, sinó en el món enter. És una composició simbòlica a tapeïda d'epigrafia, de figures, d'arquitectures, de bestiar, de paisatge i de tot el que ha fet santament Déu Nostre Senyor. La descripció d'aquest prodigiós tapís ompliria una renglera d'infòlios llarga com de Tarragona fins a les terres del rei de França. Malauradament aquesta obra no ha estat tan protegida pel capitol

com les que havem esmentat anteriorment.

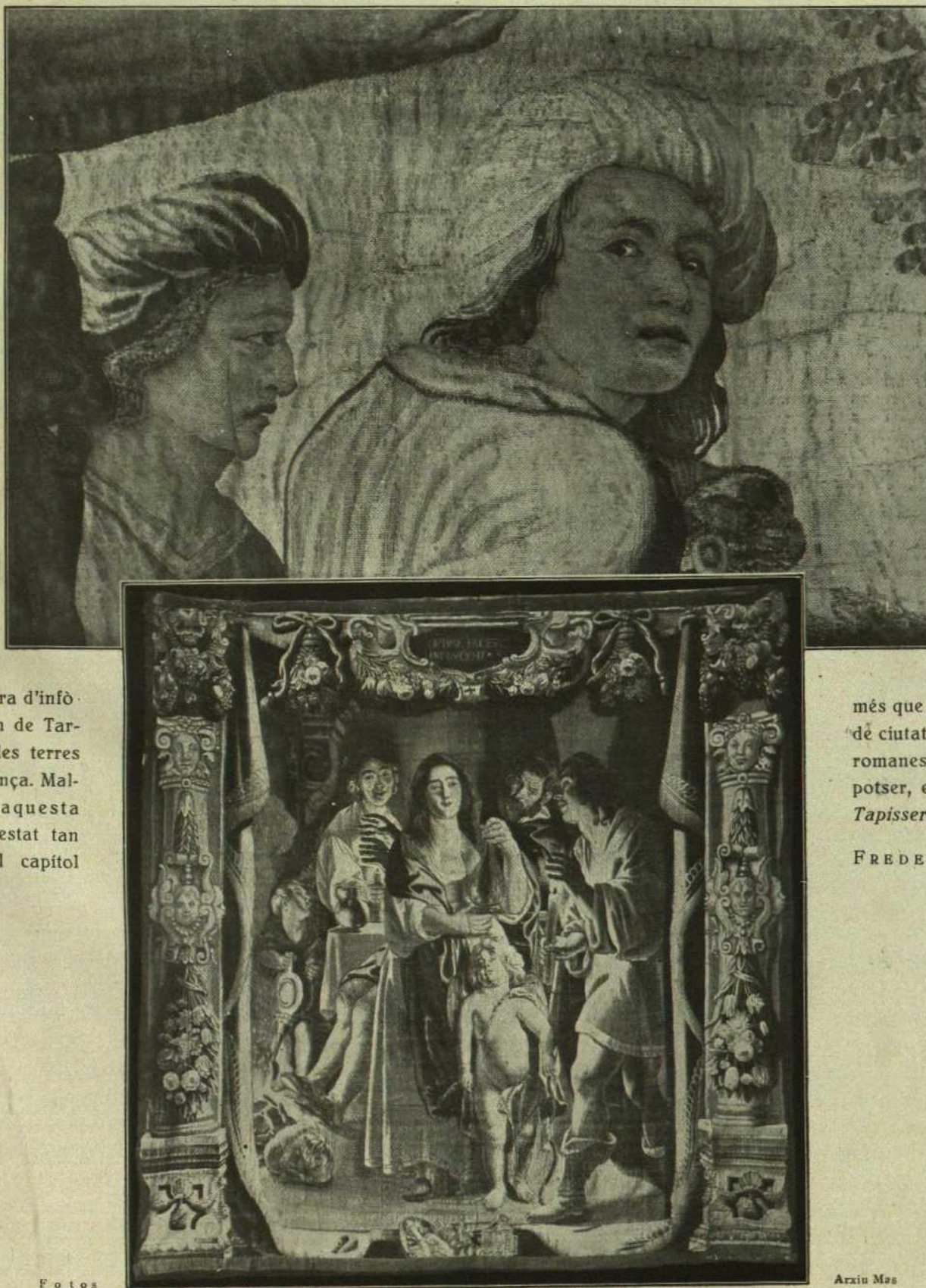
En la mateixa sala capitular el visitant del tresor textilari de la Seu de Tarragona podrà admirar un altre tapís, també de grans dimensions, no tan valuós com aquest que ara retreiem, però, per a nosaltres, quelcom més emocionant. Aquest altre tapís no és pas d'alta ni de baixa llisa, per-

què no és teixit, sinó brodat: és un enorme drap funerari, procedent del Reial Monestir de Poblet, d'estil barroc, brodat al realç en or damunt del negre dominant del fons; l'or hi és a gavadals, contrastant de patètica faisó amb la nit negríssima de la draperia pròpia.

La cèlebre Tarraco té avui dia tan desapareguts la majoria dels seus monuments romans, i tan mutilada i desfigurada la ínfima minoria de monuments que li resten de l'època imperial romana, i d'altra banda la seva riquesa de tapissos és evident i palpable en aquesta Catalunya sense tapissos, que,

més que el qualificatiu de ciutat de les ruïnes romanes, li escauria potser, el de *Seu de la Tapisseria*.

FREDERIC CUYÀS

Fotos

Arxiu Mas

M A L D' A M O R

EN la sala on sobreguejava un piano de cua, voltat de son habitual seguici de tauletes, de poltrones Lluís XV i de vitrines en mig de les quals un grup de Sèvres, blau i rosa, desplega les seves gràcies esbrava-des envers un lleó malcarat de Barbedienne, Claudina Elmy fulleja un d'aquells inversemblants fascicles que us retreuen les elegàncies de les Carreres de 1902 i les atraccions de l'Exposició de 1889. Caldrà precisar que és a la sala del seu dentista, últim refugi de les vitrines on dormen els animals de Barye i eixopluc de les revistes endarrerides!

Hi ha els personatges de costum: una vella, la presència de la qual sembla un misteri, remollida com és la seva cara i erma la seva boca; el senyor que camina amunt i avall per a calmar una dolor aparent i que es treu el rellotge a cada dos minuts per a demostrar que té una cita urgent, amb la vana esperança que la senyora, arribada abans que ell, li cedeixi el seu torn; la jove dama acompanyada d'un minyonet que assaja tots els seients i giravolta damunt el tamboret del piano... Tots han tingut, en entrar la senyora Elmy, una mirada de curiositat — aquesta curiositat que el sofriment no acaba mai d'anul·lar del tot, i — el petit somriure de satisfacció que durant un instant atenua qui-sap-los mals: — Sóc aquí d'abans que no tu... T'esperaràs més estona que no pas jo.

Però la senyora Elmy no en fa cabal. No sofreix poc ni gaire, i té tot el seu dia inocupat al seu davant. Enorgullida de les seves diminutes dents intactes, ha pres el costum de sotmetre-les regularment, a casa del dentista de la família, a la recepció del mirallet de llarg maneguet de barnís i a la carícia rigorosa del raspall mecànic en forma de castanya de mar. I ha pujat allí, per l'atzar d'un passeig sense finalitat, perquè està desenfeinada i s'atedia. Ja no té casa a dirigir, ni deures mundans, sota la temença de les relacions que us planyen indiscretament. Claudina Elmy ha presentat instància de divorci.

...Va conèixer Jacques Elmy una nit de ball, en un casino ensopit que només la presència d'aquell jove alegrava. Ella li ho havia dit, i havia rigut de les seves paraules, on la facècia es tenyia sobtadament de gravetat, com una cabriola d'acròbata que acaba en una reverència. Ella li havia plagut. Lleuger, enciser, burleta i tendre, sempre a l'aguait, sotjant la bona sort pròxima, recaptant un somriure, li agradava de bromejar i s'estranyava sempre de veure's menat per les seves plasenteries més enllà que no hauria volgut. Aquella nit, de cop i volta, començà de parlar de casament a la inconneguda d'ulls ingenus, bells, que es trobaven sota la seva mirada, instadora

per hàbit. Però ella s'ho havia pres al peu de la lletra, desarmada com tota noia que es veu sobtadament transformada en heroïna d'un conte d'amor. Astorat de sentir com es cloïa al damunt d'ell el parany de les seves mateixes paraules, havia anat al matrimoni com a una aventura més, una mica diferent perquè era oficial. La qual no exclou pas les altres, com les altres no li impediien pas d'estimar bé la petita Claudina enamorada i sotmesa. Estupefacte de les seves pròpies febleses, tornava cada cop a retrobar-la, corrents, tot moix, desitjós de confessar-s'hi, amb un present a la butxaca i convençut que la seva inconsciència mereixia un perdó que ell no gosava demanar.

Claudina no va pas trigar a haver-ne esment. Per espai de quatre anys havia suportat una existència feta només que de trontolls, d'alternatives de goig i de desesperació, de confiança i d'inquietud, de partides indiferents i de reaparicions tendres. I en acabat, un bell dia declarà ben clarament a Jacques espalmat que ja en tenia prou d'aqueixes dutes escoceses sentimentals i que tornava a casa de la seva mare. Ell l'havia volguda acompanyar fins a la porta, havia insistit fins al punt convenient, sospirat i plorat una mica en el caruatge i li havia besat la mà en deixar-la...

Amb les cames creuades prou enlaire, amb indignació de la vella desdentegada, Claudina mirava distretament les elegants de cintura tota prima i d'un capell tot encimbellat damunt d'uns cabells estufats tan proeminentes com llur si boterut. I somriu tot pensant que la vella senyora fou potser en altre temps una d'aquelles belles amb posat de caricatura. El senyor apressat creu que el somriure s'adreça a ell, i evoluciona prop de la poltrona de la senyora Elmy. Ella s'hi fa esquivar i baixa la seva faldilla massa curta, en un gest en el qual el pudor competeix amb la inutilitat. La porta s'obre: les mirades convergeixen a aquell buit. Un braç blanc de *nurse* apareix i desapareix. Ha entrat un senyor, amb el coll de l'abric alçat, mocador al coll i mocador damunt la galta esquerra, mal amagant una fluxió rogenca. S'asseu, amb l'esguard emmetzinat, sense mirar ningú. Claudina ofega un crit i dissimula la seva emoció darrera les pàgines il·lustrades. És Jacques Elmy qui és allà, a dos metres d'ella.

A l'abric del format sortosament gran, ella sent que la seva cara s'emporpra, que el seu cor bateja. Què li cal fer? L'ha destriada, ell, l'ha reconeguda? Vindrà a parlar-li? Llença una llambregada de costat i veu a Jacques, amb el cos tirat endavant, el front recalcat en una mà mentre que l'altra mà aplica el mocador damunt la galta inflada. I té un aire tan dissortat, tan maliciós, que ella, sense més reflexió,

s'aixeca i se li acosta, vencent la compassió a qualsevol altre sentiment.

— Pobre Jacques! — fa.

— Ets tu — diu ell. — Bé, doncs, em veus d'allò més bonic.

Sofreix massa per a meravellar-se, però massa poc per a no inquietar-se de la impressió que pot fer. Claudina s'ha apoderat de la mà que ell, en alçar el cap, ha deixat lliure. La vella senyora s'indigna: passa, reprovadora, al despatx, la mampara del qual s'ha obert. El senyor apressat ja és fora. La jove dama amb el nen no triga, a son torn, a desaparèixer: la vella senyora desdentegada no ha pas emprat gaire temps, i es comprèn Jacques i Claudina estan sols.

— Em va venir ahir a la nit, com un tret de pistola — conta Jacques. — Dinava amb... S'interromp.

— No et pregunto res — diu Claudina.

— Ara veies — segueix ell —, jo que mai havia sofert!

— Els anys.

— Trobes?

— Hauries hagut de gargaritzar aigua de malví. És excel·lent.

— No ho sabia.

— La... els amics amb qui estaves no ha tingut esment de tu?

— No. Els he deixat. Naturalment.

— Sí, sí... és clar... quan es té mal no s'està bé sinó a casa.

— Estava per a dir-t'ho. És curiós, pateixo menys d'ençà que tu ets a prop meu, i em parles... i em tens la mà.

— Això et distreu.

— No és pas solament això.

Callen un instant, somiosos tots dos. Tímidament, Jacques estreny la mà de Claudina. Ella fa com qui no se n'adona. Ell continua:

— Dec estar desfigurat.

— No passis pena... per a mi!

— És veritat, per a tu, això gairebé no m'inquieta. Tu, ets una altra cosa diferent.

Claudina no respon. Les darreres paraules del que és encara son marit l'afalaguen com la carícia d'un home que ella no coneixés. Ja no és Jacques, brillant, calavera, ben plantat el que és allí, el que li parla, sinó un Jacques miseriós, afligit, lleig, que la necessita, que cada vegada la necessitarà més i més.

Ell repara el seu avantatge.

— No em deixes? — fa.

Ella calla.

La porta del despatx s'obre. Ella la indica amb el gest. Jacques vacil·la.

— Em farà mal — implora, pueril.

Ella somriu, l'agafa pel braç i diu, tot passant darrera d'ell:

— Anem plegats, doctor.

CLAUDE GEVEL (BELLAFILA TRAD.)

Sopar de Sant Benet i Santa Escolàstica

LA PINTURA MURAL DE JOAN LLIMONA

Ja és prou sabut que Joan Llimona posseïa dues maneres, àdhuc dues sensibilitats artístiques. La una era predominantment moralitzadora: l'art hi era supeditat a la moral. L'altra era purament artística; tot hi era sentiment de la naturalesa. Aquella pintura era inferior a aquesta. El dramatisme, el rebuscament, el sentimentalisme, l'anècdota i un excés de caractericisme (no sempre de bon gust) són els elements principals de la seva pintura moralitzadora i proselitista; aquesta pintura sol ésser agra i fluixament dibuixada; sovint el pintor recorria a la memòria més aviat que al natural per a la composició i dibuix dels seus temes morals i edificants. En canvi la pintura pura de Joan Llimona és tota espontània, fresca, rica, fina i molt original de color, sòlida i alhora graciosa de dibuix, admirablement composta, molt lírica dintre d'un sa i profund realisme. És també una pintura de molta traça.

Entre ambdues tendències i cop-sant-ne d'ambdues elements diversos, la pintura mural pren una importància cabdal en l'obra d'aquest pintor. De vegades els elements negatius hi són més remarcables, com és ara en l'absis de l'església conventual de l'Escorial, a Vich; altres vegades els elements positius hi dominen, com per exemple en la Cúpula del Cambril de la basílica montserratina. Sempre, però, la pintura mural de Joan Llimona és, de tan traça, da, impressionant i cap-tivadora en gran manera: mai aquest pintor ha fluixejat en aquestes obres d'empenta. Una pintura que hom no sap si classificar com a pintu-

ra mural o bé com a quadre de cavallet és la pintura d'enormes teles emmarcades, destinades a decorar grans panys de paret, particularment en l'interior de les esglésies, talment com era costum en el segle XVIII. En aquest gènere Joan

cavallet que tan abundantment produí, és pintura a l'oli. No sabem pas que aquest artista hagués mai emprat l'aquarel·la, el pastell, la guaix o qualsevulla altra matèria pictòrica que el pigment a l'oli sobre tela. En la gran pintura mural

Joan Llimona mereix, demés d'una gran admiració, totes les lloances per haver-ne incorporat a la pintura catalana els procediments i l'estil dels mestres antics de la pintura mural, sense escamotejar ni una sola de les moltes dificultats que els venecians, els francesos, els parmesans i altres pintors de la magna pintura acumularen en aquelles vastes composicions de la pintura mural cinc, sis i setcentista.

En les grans composicions de Joan Llimona, particularment les de caràcter religiós (que són gairebé totes) l'eixelabrament barroquista ve atemperat per certs regustos d'aquella escola de pintors murals del mig segle XIX que fundà a Itàlia, a imitació dels primitius italians, l'alemany Overbeck, i que després influí damunt de l'escola pre-rafaelita anglesa i damunt de Puvis de Chavannes. Té En Llimona, d'aquestes escoles, l'aplom i serenitat, l'alt estil compassat i noble. En canvi, en el color hi abocà tots els atreviments

de la paleta francesa moderna, i encara trobà accents, matissos i harmonies inèdites, ben seves, que Joan Llimona féu servir per a enriquir aquell enlluernador colorisme francès i fer-lo expressar tot allò de ceruli, d'eteri, de diàfan, de transparent, de resplendent, d'airejat, d'immaterial que l'espectacle de la divinitat i del cel té en la imaginació catòlica.

J. SACS

Enterrament de la Verge

Llimona produí també obres mestres, com, per cas, els dos enormes llenços de l'església barcelonina de Sant Felip Neri. Tota aquesta pintura mural d'En Llimona, ni més ni menys que la de

El Monestir de Montserrat, plafó pintat per Llimona en el Monestir de Ripoll

JARDI TANCAT

PER

MIQUEL FERRÀ

I

Hora d'ensomni: a penes la veu del mar s'oïa;
dormit en l'espessura del bosc, callava el vent.
Il·luminant la calma serena del migdia,
d'un sol de maig ardia la flama transparent.

Quin ombradís darrera tots els balcons empesos!
quin funeral silenci dins el jardí tancat!
Dos papallons jugaven sobre els rosers encesos;
brillava l'aigua als besos del sol endormiscat!

Dins l'ona una artemisa de marbre s'espillava
i en el recó de l'eura s'alçava el cupidell.
Fremint en l'aire immòbil sota la volta blava,
un branquilló es vinclava bressant algun aucell.

Era el dansar lluminic dels àtoms en l'altura,
o el frisament de l'ànima dins el mirall del cel?
Sentia el cor les ales d'una esperança obscura,
feta de por, dolçura i llangorós anhel.

Les margarides reien fent pel trespol solades,
cada fulleta l'ala d'un diminut amor.
Els arbres oferien, al cel, com encantades,
les rames aturades dins un diví estupor.

I l'ànima en un somni mai vist era immersida,
— en la blavor serena vogava un nuvolet—,
com si la terra, els àmbits i l'ona emperesida,
d'una més alta vida guardessin el secret.

Filant la fantasia ses lluminoses teles,
pels caminals solemnes errava del jardí.

Brillava entre el ramatge l'argent de les esteles
i un desfilar de veles a l'horitzó marí.

I, desbordant al caire de les parets discretes,
sobre el pedrís, refugi de vianants cansats,
uns salzes feien caure ses ombres més quietes
pel somni dels poetes i dels enamorats.

II

Hora de pau; autumne daurat. La tarda deixa
un rastre malencònic damunt el mar llatí.
D'ensomnis despullada ma vida és la mateixa.
Torní davant la reixa, no sé per quin camí.

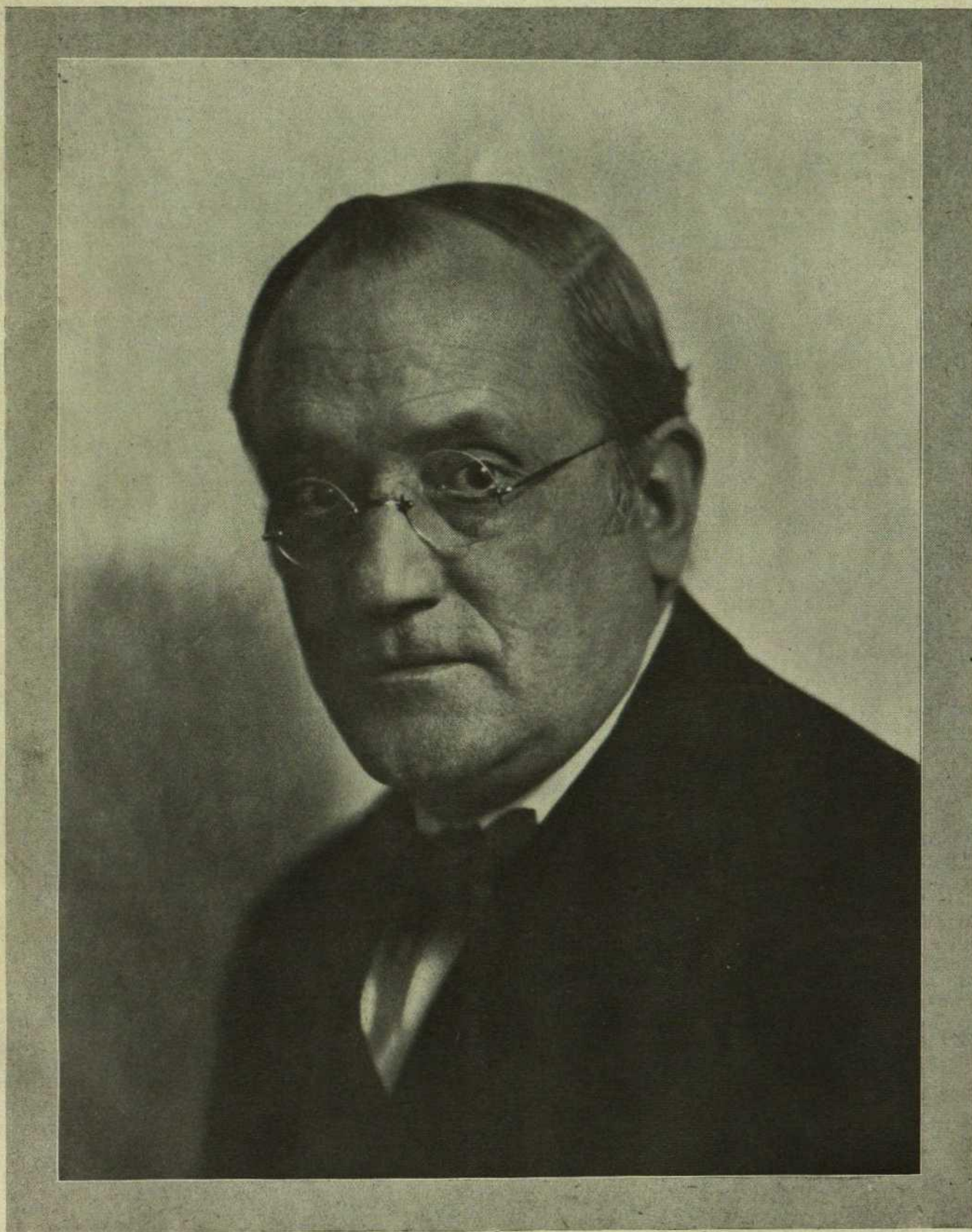
Tot és igual: les eures sobre el pedrís que invita,
i l'èxtasi dels arbres i el pensament del mar,
el gest de les estàtues dins l'aigua que medita,
i el blau i l'infinita bonança del cel clar.

El sol, dels marbres nítids, fa espurnejar els caires;
tot repeteix l'antiga paraula de l'encís.
Mes l'ànima, dissolta dins enyoroses flaires,
no cerca ja en els aires la clau del paradís.

Sap que als meravellosos jardins de la Quimera
no podrà mai atènyer l'inassolible flor;
que tot dalè és inútil i és vana tota espera...
Davant de la barrera plora en silenci el cor.

Sobre l'herbei fresquívol un bes de llum se posa
i al fons de l'avinguda clapeja l'Eros nu.
En l'aire del setembre s'encén l'última rosa.
La porta resta closa, i en el jardí, ningú.

(D'un llibre de poesia en preparació)

JOSEP POUS I PAGES

Res més just que un homenatge a l'il·lustre autor de Papallones i de L'endemà de bodes. Al seu entorn, dins l'escena catalana s'han congriat reputacions més brillants, però infinitament més efímeres. En Pous, ara podem dir-ho, ha estat el normalitzador del nostre teatre. Sense ell és probable que més d'una temporada hagués mancat d'obra on recolzar. L'adhesió d'En Pous als temes cabdals de la dramàtica, als conflictes essencials de la vida humana, li confereix una qualitat perfectament clàssica.

LA VIDA TEATRAL

Maria Vila

cesa. Però de mica en mica, les primeres figures de l'escena veïnas'avenen a prolongar les seves *tour-nés*, afegint tres funcions a Barcelona després d'haver fet llur campanya pel Midi. Ni ells ni nosaltres hi perdem res amb l'adopció d'aquest costum.

Milloraria encara

Plus Davi

AQUESTA parella, la més equilibrada i conspicua del teatre català, ha contribuït amb el seu magnífic esforç a elevar el crèdit dramàtic de l'antic teatre del carrer de l'Hospital. Actors d'una remarcable ductilitat, han aconseguit èxits en realitzacions d'un to força distant. Cal esperar que en el marc més ample i més centric del Teatre Novetats — on l'escena catalana instal·larà aviat el seu domicili — En Davi i la Vila, afermaran més i més llurs estimades qualitats.

Charlotte Lysès

No tenim, com els habitants de Sant Petersburg sota el Tsarisme, un Theatre Michel on hi hagi gairebé tot l'any una companyia fran-

Charlotte Lysès

l'eficiència d'aquestes visites, si els visitants prenguessin cura de triar obres de veritable vàlua, prescindint de petits compromisos personals o de petites preocupacions vanitoses i si, de més a més, les presentessin amb una *mise en scene* decorosa.

Ara és l'eminent i espiritual Charlotte Lysès la que es prepara a visitar-nos. Té anunciades quatre funcions al Romea per al mes entrant. En el seu repertori dominen les obres d'Alfred Savoir, el conegut autor de *La huitième femme de Barbe Bleu* i de *La Duchesse et le Garçon d'étage*. La lleugeresa parisina en el teatre d'aquest autor té una certa asperitat baronívola que li dona un segell propi, inconfusible.

Hy cortesv
del monestir
de Montserrat

Un detall de la biblioteca montserratina

Els catalans som avessats d'antic a girar els ulls a Montserrat. La fe, l'amor a la natura, el culte de la tradició i de la història ens obliguen a mirar la serra de perfil únic, el vaixell de pedra extraordinari, que es dreça a la vora del Llobregat, en mig d'un onejar de muntanyes.

Però l'anunci de la publicació d'una Bíblia en català, heu's ací que ens ha obligat a tornar a mirar la muntanya preciosa als nostres ulls per tants de conceptes, amb una nova curiositat i amb una nova gratitud. Ultra els càntics, a més a més de les pregueres, una tasca intel·lectual que no deixa ensem d'ésser una tasca religiosa, corona el front del Montserrat.

Ha calgut l'anunci d'una Bíblia monumental en llengua vernàcula, perquè els profans s'adonessin de l'activitat científica i literària dels benedictins que segles ha habiten el Monestir; però als qui més o menys s'ocupen de coses de l'esperit no els ha calgut pas esperar aquest testimoni enlluernador. Temps ha que saben l'interès de les publicacions que surten del venerable cenobi, temps ha que coneixen els «Analecta Montserratensis», la Biblioteca Monàstica, Els Místics de Montserrat, la Regla de Sant Benet; temps ha que s'han adonat de la restauració de la impremta

Montserrat, fogar de cultura

per primer cop instal·lada en 1499, represa per Rosembach en 1518 i tornada a posar en marxa d'acord amb l'art tipogràfic del dia en 1918.

Tampoc els ha passat per alt l'esforç de redreçament i d'enriquiment de la Biblioteca, de la importància de la qual hem volgut parlar als lectors de D'ACÍ I D'ALLÀ. D'acord amb les nostres normes, més que les paraules, deixem que en parlin les fotografies. Elles, totes soles, ja donen la mesura de la famosa biblioteca montserratina i testimonien el decòrum de la instal·lació.

Afegim, puix que això la fotografia no pot dir-ho, que la biblioteca a hores d'ara consta de 80.000 volums i està dividida en tres grans sales, és a dir:

1.ª sala o Scriptorium és dedicada a la Cultura general. Hi figuren totes les grans col·leccions mundials, enciclopèdies i obres de caràcter general.

2.ª sala. Està dividida en sala, corredors laterals i galeria superior. Comprèn les seccions següents: Bibliografia, Filosofia, Història de les religions, Sagrada Escriptura, Teologia, Litúrgia, Història Eclesiàs-

tica, Monàstica, Paleografia i Belles Arts. La galeria superior està reservada exclusivament als clàssics, i a les literatures modernes.

3.ª sala. Conté les següents seccions: Història universal i particular, Geografia, Biografia i Hagiografia, Mística, Dret civil i eclesiàstic, Ciències experimentals i naturals, Col·leccions de Revistes i publicacions periòdiques.

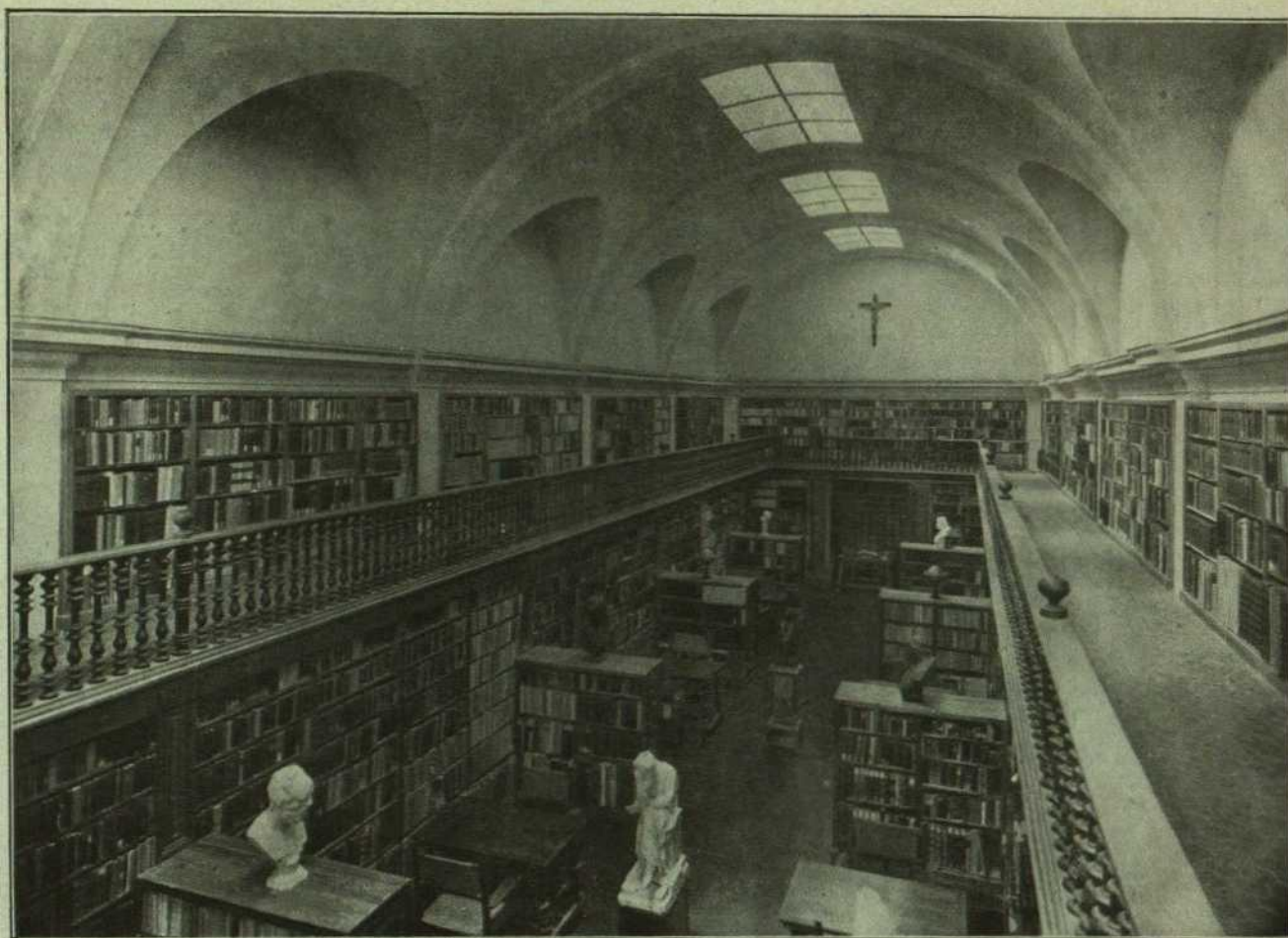
A més hi ha una petita sala nomenada *Selecta*, on es guarden els rics manuscrits, incunables i llibres rars i d'una valor especial.

Les seccions més ben proveïdes són: Bibliografia, Sacra Escriptura, degut als estudis especials de Dom Bonaventura Ubach, Teologia, Història Eclesiàstica, Patrologia, Belles Arts, Clàssics i Literatura.

Heu's ací com ultra els qui vulguin estar ben casats, i els devots de la Moreneta, i els amants de l'estranya geologia montserratina, i els enamorats de les alteroses visions, de les vastes perspectives, els estudiosos de tot el món, tots, tenen al venerable monestir un centre d'atracció irresistible.

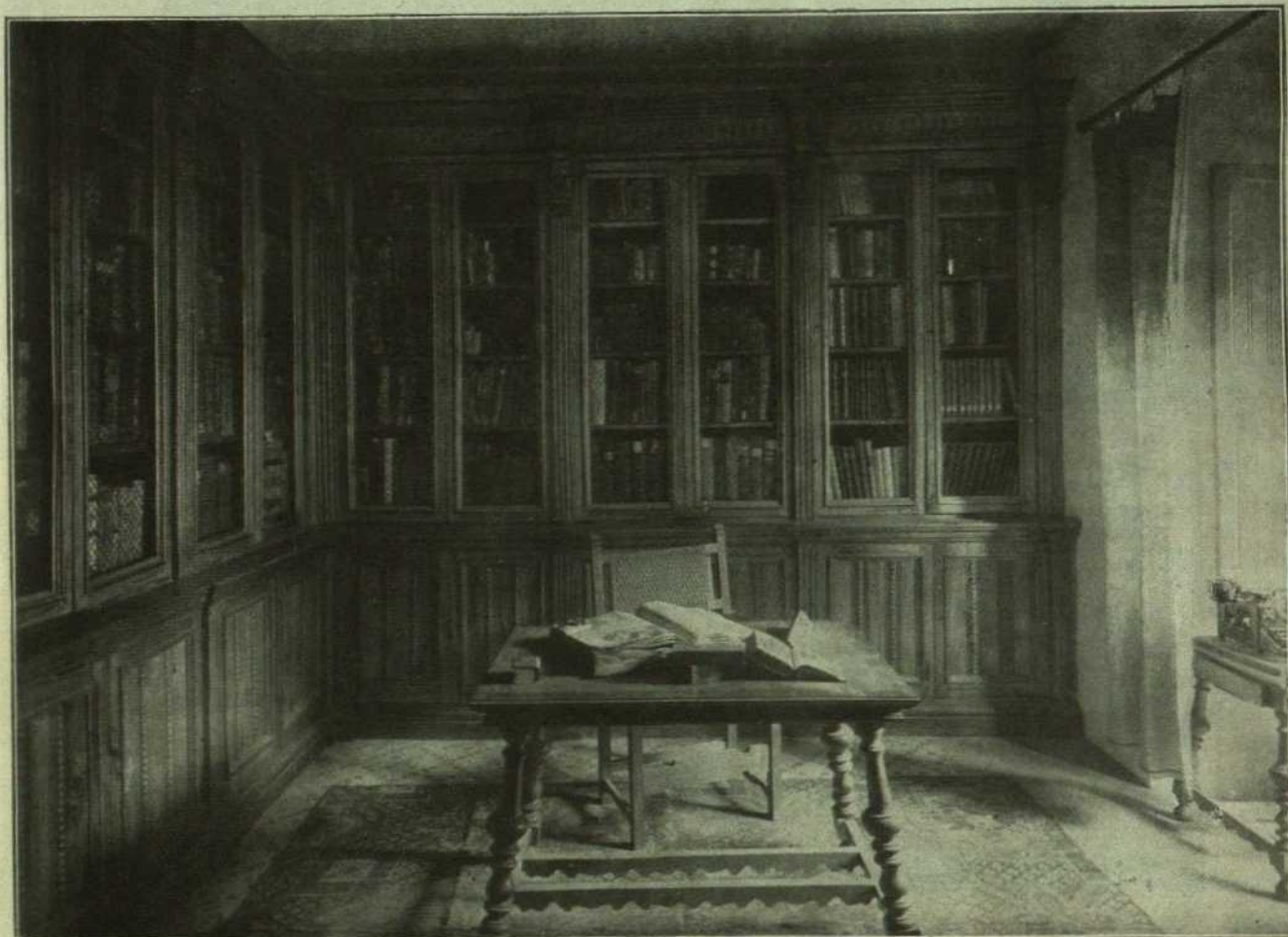
Els monestirs que en les èpoques de més reconeguda barbàrie foren refugi de l'art i de la ciència, qui ens assegura que no convingui que tornin a exercir llur alt mestratge?

El món no marxa bé. Malgrat totes les temptatives pacifistes o pacificadores de la diplomàcia, la pau dels esperits, única garantia de la de les armes, no vol compareixer. Hi ha a Europa determinats països que a còpia d'excitacions i de violència, entren en un vertigen del que no sortiran pas sense causar estralls considerables. Que mai no s'ha jugat impunement amb foc.

(A dalt)
Vista general de la Biblioteca de Montserrat

(A baix)
Selecta.—Una de les seccions de la Biblioteca

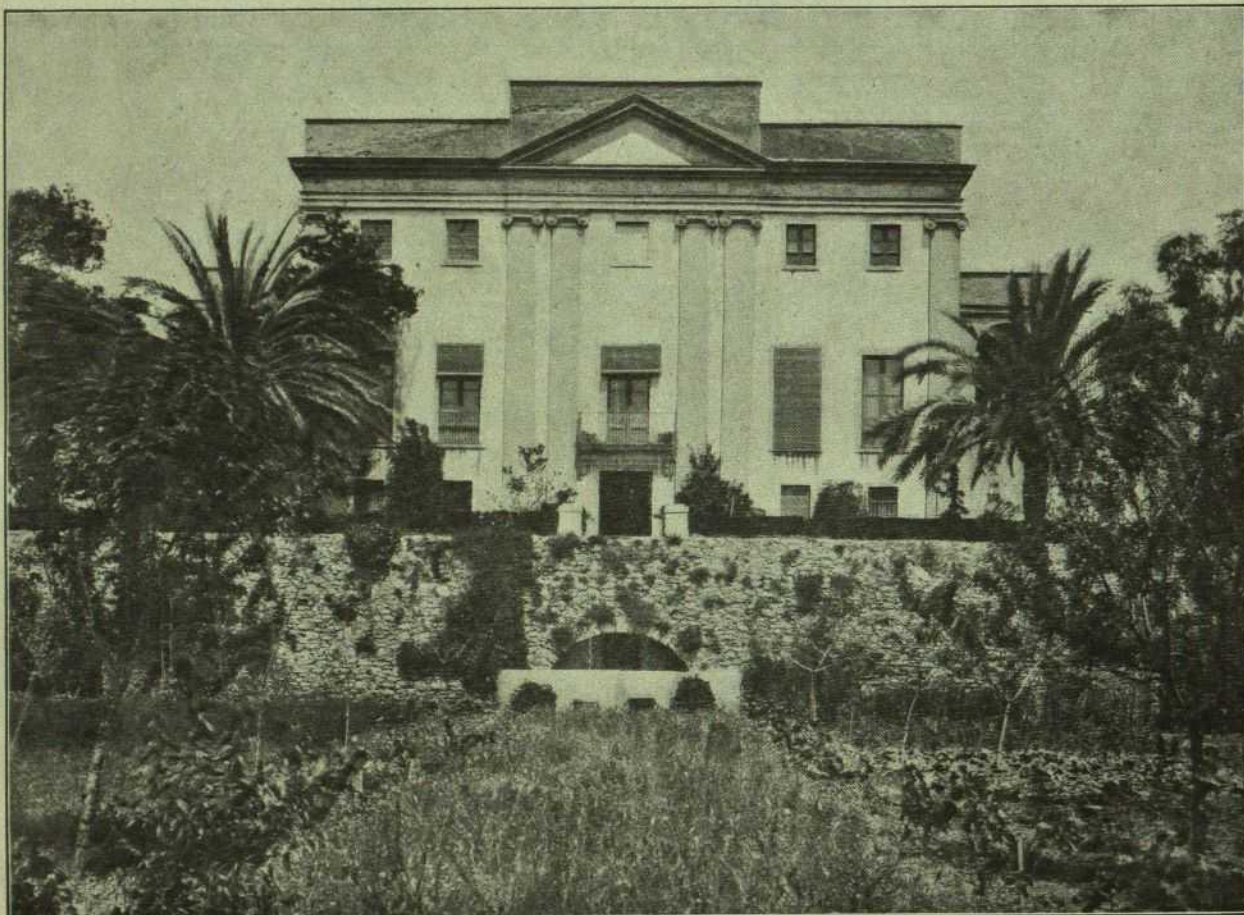

Una nova guerra? Una nova guerra i qui sap quantes coses més! Un cop iniciat el daltabaix qui sap quan pot deturar-se? La barbàrie no és com pensen alguns, un monstre decapitat, vençut; és un monstre horriblement immortal que cal vèncer cada hora i cada minut...

Mentrestant és un petit consol de veure com els benedictins reprenen llur gloriosa tradició. Al capdavant, benedictí no ha esdevingut en el llenguatge corrent un sinònim d'home pacient i estudiós, d'home consagrat íntegrament a una tasca, de cultura d'esquena a les mudances quotidianes?

UNA NOBLE NISSAGA DE POESIA I D'ART

La masia
pairal dels
Cabanyes,
una de les
més harmo-
niosament
nobles de

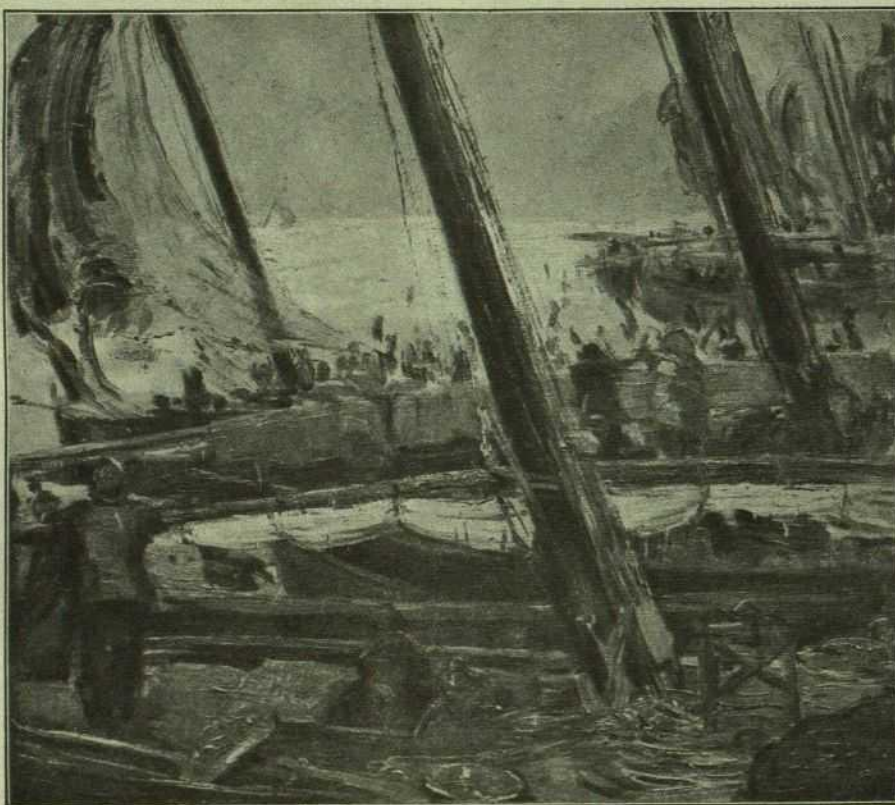
Catalunya
construïda
dins la dis-
creta norma
neoclàssica.
(Terme de
Vilanova)

Hi ha famílies noble-
ment predesti-
nades.

La saba ancestral, a un moment determinat, o en un seguit, més o menys periòdic, de moments determinats, s'obra com una flor, s'arrodoneix com un fruit, esclata com una triomfal revelació.

La família vilanovina dels Cabanyes, des dels començos del segle passat fins a la data, ens n'ofereix un bell exemple.

Manuel de Cabanyes, el poeta—l'Andrè Chenier català, com li ha dit algú,—fou el que, al

Marina, per Alexandre de Cabanyes

primer quart del segle dinovè, revelà amb tota la força i la gràcia inicials, elevant-lo, ja de primer antuvi, a una altura excepcional, el geni de la seva nissaga.

Si algun dia — com ho espero — arribem a oferir al món intel·lectual l'espectacle d'una veritable renaixença classicitzant — a base d'una forta passió dins una forma pura — si algun dia, com deia l'autor de les *Horacianes*, el temple de marbre arriba a blanquejar, per un cel matinal, tot i blau i rosa, vora les clares ones, el nom de Manuel de Ca-

banyes — «el jove atleta de la forta lira» — hi serà gravat en lletres d'or.

Aquest poeta morí, malaguanyadíssim, als vint-i-quatre anys escassos de la seva vida.

Una vegada encara, l'adagi antic de que els déus arrabassen en plena joventut a aquells que ells més estimen s'acomplí inexorablement.

A la tragèdia d'una mort precoç, s'afegí en el cas de Manuel de Cabanyes, la tragèdia de l'expressió que l'ha convertit en una figura extravagant — extravagant en el sentit etimològic de la paraula — dins la literatura espanyola. És per això que, tot i admirar-la molt, fins al punt d'haver-li dedicat una oda, el polígraf Menéndez i Pelayo, no pogué encabir-lo en la petita antologia que ell formà per comanda de una editorial britànica i que aparegué amb el títol: *Las cien mejores*

poesías de la lengua castellana. La tragèdia que al·ludim ha estat expressada pel nostre Miquel Costa i Llobera en versos marmoris. Escolteu, si us plau, com parla al malaguanyat Cabanyes: «Sublim nasqueres; més la humana glòria te fou negada»:

Sublim nasqueres; mes la humana glòria — te fou negada, car l'edat caduca — del classicisme bort no comprenia — la clàssica noblesa. :—: I el manllevat idioma, resistint-se — a les audàcies de ton estre indòmit, — violències en patí, que no tolera — son geni d'altre raça... :—: Ah! la llengua materna te calia — per abocar-hi el cor... Mes eixa parla — desdenyada, envilida, corrompuda — ja l'art la creia morta. :—: Oh, cantor sense llengua! així passares, — obscur i pensatiu, en curta vida... — Després l'oblit d'immerescut silenci — cobrí la teva tomba.

I aqueix oblit immerescut perdura — malgrat l'esforç inútil d'algun savi, — mentre la folla multitud aclama — vulgaritats indignes. :—: Oh jove atleta de la forta lira — que eres bé el geni de la pàtria dura, — ara que en glòria ta materna llengua — retorna a vida nova.

La família dels Cabanyes s'ha honorat i s'honora, també, d'altres representants menys coneguts, artísticament i literàriament parlant, però de una noble i sempre suggestiva i simpàtica personalitat.

Cal assenyalar, però, entre la família esmentada, el nostre caríssim contemporani Alexandre de Cabanyes, pintor justament admirat.

El nom dels Cabanyes brilla, a través de la seva obra pictòrica, amb una renovada llum.

La noblesa, la suggestió, la simpatia característiques d'aquesta nissaga catalana de poesia i de art, assoleixen,

en els representants femenins, un grau deliciós de simple i natural refinament.

Es una feminitat, sota tots conceptes, escollidíssima.

Esmentem, avui, una de les seves flors més recents — l'Elionor de Cabanyes — en plena desclosió al bell extrem de un dels brancs més gentilment perfumats...

JOSEP M.ª JUNOY

Elionor de Cabanyes

El poeta Manuel de Cabanyes que, sota la inspiració d'Horaci i de Manzoni, introduí en el romanticisme hispànic un accent nou, inesperat. El fet de no escriure en la llengua materna el privà de donar un fruit prou depurat per ésser admès en les antologies, però, tanmateix, resta un altíssim poeta. Menéndez i Pelayo en la oda que va dedicar-li diu parlant del seu sepulcre: «Sobre él vela el nùmen de la lira — El de la gloria, duerme».

TURISME CATALA

Pròxima excursió: VOLTA AL MONTSENY AMB AUTO-CAR. - Sortida de Barcelona el dissabte, dia 24 d'abril. Retorn el diumenge, dia 25 d'abril. - Preu per persona: Ptes. 75, comprenent totes les despeses. - Itinerari: Barcelona, St. Adrià, Santa Coloma de Gramanet, Mollet, Lliçà, Santa Eulàlia de Ronçana, Castelltortol (dinar a l'Hotel Prudencio), Moià, Collsuspina, Vich (sopar i dormir a l'Hotel Ristol o Colon), Sant Julià de Vilatorrada, Viladrau, Espinelves, Arbúcies, Breda, Gualba (dinar a la Nova Montsenyera), Sant Celoni, Llinas, Argentea, Vilassar, Premià, Masnou, Mongat, Badalona i Barcelona. - Descompte d'un 5 % als socis del C. E. de C. i als subscriptors del D'Act i D'Altà. - Turisme Català (Viatges) - Rambla Santa Mònica, 29. Barcelona.

LA MODA A PARIS

LA moda, afortunadament, dins la mobilitat que és la seva llei, sembla estabilitzar-se. De la de l'any passat a la d'ara la diferència és mínima. Mínima però no imperceptible. En general, els vestits d'enguany accentuen la tendència a una més gran *souplesse*. El nivell de les faldilles segueix essent curtíssim per al carrer; una mica menys curt per a la nit. En les *toilettes* de gran gala, com la que reproduïm aquí mateix, la cua fa una aparició

BONÉ SŒURS

Vestit de nit en tafetà brodat d'or i argent; vores seda i volant de bunes d'argent

BERTHE HERMANCE

Graciós vestit en lamé d'or i puntes del mateix to, brodat de color i perles d'or

tímida i gens enganyadora. Compareu-la, si us plau, amb els ròssecs imposants que es varen dur en començar aquest segle o en qualsevol any del 1800. Les dones poden sentir la satisfacció de vestir d'acord amb una de les modes més racionals i, per tant, més favorables que han aparegut al món des de la llunyana Edat de Pedra ençà.

GERMAINE LECOMTE

Vestit de crespó de Xina i de crespó blanc

LA LLEGENDA DEL CAVALLER SANT JORDI

CADA any, en aquest temps de primavera gentil, celebrem la diada del Sant Cavaller, que arriba muntat en el seu cavall blanc, abillat amb vestidures blanques, la creu vermella i l'escut, l'ambient embaumat de perfums de roses i sentors de poètiques llegendes.

De la vida mortal del gloriós Patró de Catalunya ben poques coses sabem amb certitud històrica. Tanta fou la seva anomenada (pocs sants de l'antiguitat trobaríem que el sobrepassessin en aquest aspecte), que de primer a l'Orient, on guanyà la palma del martiri, i després al món occidental, la llegenda esborra tot rastre de la història del *Megalomàrtir* o Gran Màrtir, com li diu l'església grega.

Quina és aquesta llegenda? Tots la sabeu. És la que resumeix el poeta Jaume Roig en els següents versos del *Llibre de les dones*:

Lo cavaller
Jordi guerrer
cuidà avançar
per defensar
del rei la filla
dintre la illa
on era el drac
tal premi n'hac;
molt poc après
ell ne fou pres
e fort batut;
dins en Barut
fou escorxat,
per mig serrat.

Qui la popularitzà principalment fou Jaume de Varagine amb el seu ingenu recull de vides de sants, recull conegut amb el nom de *Llegenda daurada*, o en les adaptacions catalanes medievals *Flos Sanctorum*. En el relat del venerable bisbe, Sant Jordi se'ns presenta sota la figura d'un estrenu cavaller, que duu a compliment la proesa d'alliberar la princesa i la població de Silene del poder diabòlic del drac, que tenia aterroritzada la terra. La lluita heroica amb el monstre és el tema més corrent en les nostres representacions de Sant Jordi.

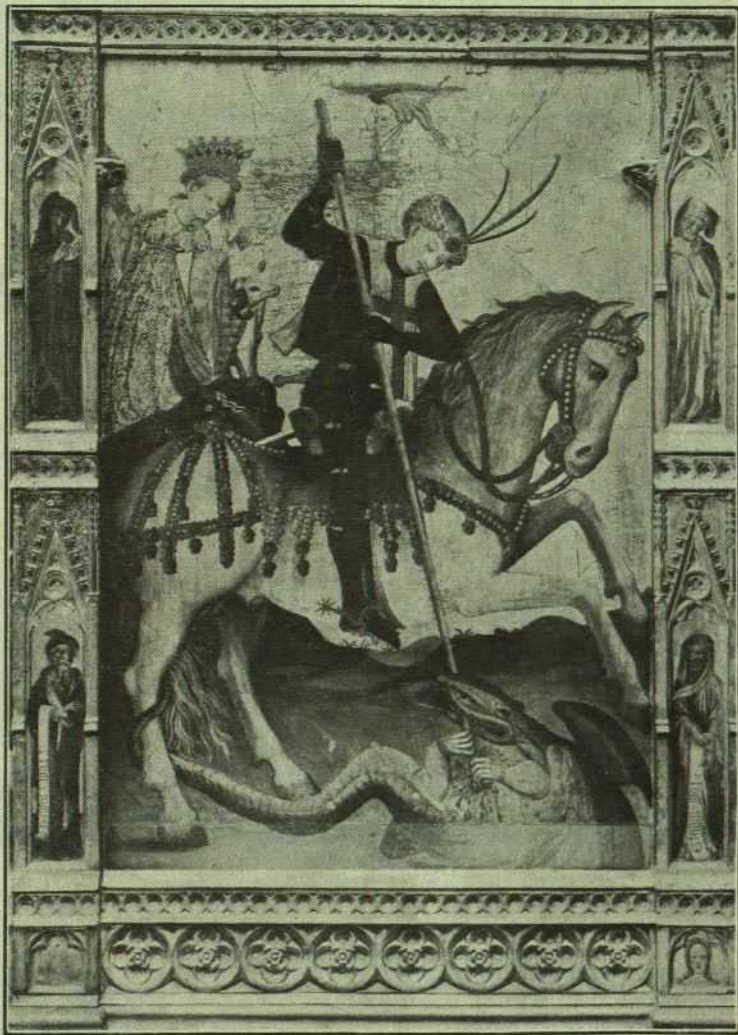
Demés, hi ha un altre element en el relat del Varagine que cal considerar, ço és, la passió del màrtir. Passió no menys legendària que l'episodi del drac i la donzella i en què se'ns mostra, així mateix, l'esforçat guerrer en combat encara més heroic, com és el del vessament de la pròpia sang en defensa de la fe cristiana.

Cal afegir ara que la versió d'altra vida

menys de set anys, a la presència de setanta reis. Els suplicis que hom infligeix al màrtir sobrepassen tota versemblança, de tal manera que l'antic autor anònim no té més remei que recórrer continuament a l'element sobrenatural; i així, Sant Jordi ressuscita tres vegades per tornar a patir turments espantosos, i altres meravelles se succeeixen. En un mot, la vida de l'heroic

màrtir esdevé una veritable epopeia amb tot l'encant d'una novel·la d'aventures. Aquesta Vida serà publicada ben aviat.

Cavaller tan esforçat, la figura d'aquest almogàver de Jesucrist havia de colpir fortament els nostres guerrers que el prenen per llur advocat i protector. En la Crònica del Rei Jaume ja es llegeix que en la presa de Mallorca els sarraïns veieren entrar, primer, a cavall, un cavaller blanc amb armes blanques, que altre no era que Sant Jordi. Així mateix ens el representa un retaule vell de Mallorca. D'ençà d'aleshores les nostres cròniques i els antics dietaris van plens d'aparicions i de fets prodigiosos del Sant Cavaller popular en la Casa Reial, entre l'estament militar i les ordes de cavalleria i confraries exteses arreu de les terres catalanes. Un retaule procedent de València, avui conservat en el «Victoria and Albert Museum» de Londres, és una vera apoteosi pictòrica d'aqueixa devoció al Sant de la Cavalleria. Allí són representades mantes escenes de la seva

Fragment central d'un magnífic retaule català emigrat al Museu «Victoria and Albert» de Londres

llegendària de Sant Jordi, fins ara inèdita, s'és conservada en dos manuscrits catalans. Aquesta vida és, en part, d'una ascendència molt més antiga que la de la *Llegenda Daurada*, bé que no hagi tingut la mateixa fortuna ací a Catalunya. En ella hi ha igualment l'episodi del drac, que fonamentalment és el mateix del Varagine, però se'n diferencia molt en la part de la passió, força més llarga i complicada. Diguem solament que el martiri dura no

Vida i del seu martiri i, presidint-les, el Sant és figurat en mig d'una batalla al costat d'un rei cristià a cavall, drapat amb les barres catalanes, en l'acte de ferir un rei moro; a sota en altre compartiment hom veu Sant Jordi que occiu el drac.

Sota el guiatge de la Generalitat la diada del gloriós màrtir és festa per a tots els estaments i per a tota la terra catalana.

R. D'ALÓS-MONER

La vetllada musical que es celebrava a casa els senyors Bragulat és a les acaballes... La senyora prega al tenor mundà que vulgui cantar encara alguna cosa:

— De bon grat—respon l'interpel·lat—però és tan tard... Vol dir que no farem nosa als veïns?..

La senyora Bragulat, cuïta a respondre:

— Bah, no s'amoïni. Cadascú ha de passar els seus mal-de-caps... Ells tenen un gos que ens fa la guitza prou sovint!

Un diari anglès ha anunciat en els següents termes la mort d'un pastor: «El Reverend Smith ha deixat avui la terra per pujar al cel».

L'endemà rep un telegrama consabut així: «Reverend Smith no ha arribat encara; estic amb ànsia.— Sant Pere».

Un nou-ric que acaba d'obtenir un títol ja poden suposar com — el que no es paga amb diners es paga amb dinades — deia parlant a una mic seu d'una caçera aristòcrata:

— Figura't que érem quarantacinc persones, tots nobles, llevat de mon pare.

L'escena ocorre en la terrassa d'un esplèndid cotatge, que domina un panorama sublim de mar i d'espaldats.

Tres grans senyors escocesos, l'amfitrió i els seus dos hostes, acaben d'esmorzar. Han assaborit un seguit de plats copiosos i substancials, feixugues carns sanguejants, caça suculenta, massissos puddings. — Han begut molt i de bona marca.

Ara paeixen pacíficament sense badar boca, cadascú ensorrat en la seva poltrona i es lliuren a un estudi comparat dels Whiskies locals i dels cognacs d'importació.

Un silenci perfecte regna a la terrassa.

Tot d'un plegat, al camp neix el soroll d'un motor que de primer rondina dolçament, després ronca amb imperi i després s'esmortueix poc a poc i acaba per desaparèixer en llunyania.

Al cap d'un quart d'hora, un dels convidats pronuncia aquestes fortes paraules:

— Era un Rolls-Royce!

Silenci. Passa mitja hora i el segon invi-

On aneu ones, rebels,
mar endins, espiritades?
Aneu d'esma o bé us duu
el neguit de la ventada?
Ones—garbes de la mar
amb cordes de sol lligades—
com us desfeu resplendents
i us refeu blanques i blaves!
Seu com cossos joveçans
que es vincen damunt de l'aigua.
On aneu ones del cor
on aneu tant esventades?

Com marciu les flors del mar
trencant les tiges de l'aigua!
Ai com la vostra cançó
s'arrossega per les planes
del mar tot enfervorit!
Oh blavors amuntgades
sota un cel tumultuós!
Oh tremolor de les aigües
que se'n van vers l'horitzó
boiros, assedegades
a gratà els murs de la nit
i les margeres de l'alba.

Jaume Agelet i Garriga

NOTES DE SOCIETAT

tat, remenant el cap de dreta a esquerra, diu:

— No! era un Sunbeam.

Torna a fer-se el silenci. El sol brilla enllà sobre el mar. A la fi, havent passat una hora, l'amfitrió declara:

— Si disputen d'aquesta manera, la digestió resulta impossible!

En els dinars nombrosos és molt arriscat de fer judicis i de comunicar-los als veïns que tal vegada són coneguts de pocs minuts abans. Però ens acut pensant en la mala sort d'En Fàbregas i Vacarisses quan fa poques nits, en un gran sopar d'etiqueta, va decantar-se al seu veï i li va dir:

— Qui és aquella enorme vaca que seu allà baix, gairebé al costat del senyor de la casa.

L'interpel·lat li va respondre amb un somris digne i sarcàstic:

— És la mare del bou amb qui esteu parlant.

Mister Edwars pasava una temporada a Nàpols.

Una nit, tornava sol a l'hotel per un embolic de camins ombrívols i tortuosos. De cop-i-volta, topa amb un individu; d'aspecte singular, que sense excusar-se continua el seu camí. Mister Edwars té un dubte: «no m'haurà robat el rellotge?» Es palpa l'armilla i efectivament constata que no hi duu el rellotge. Home coratjós, mister Edwards no dubta un moment; a grans gambades atrapa el lladre i després d'ataconar-lo amb impetu, recobra el seu rellotge.

De seguida, torna a l'hotel i explica amb

la inevitable satisfacció de l'home que ha realitzat un acte coratjós, l'aventura que acaba d'esdevenir-li.

La seva dona el mira estupefacte; sols té esma d'allargar la mà i d'ensenyar-li el seu rellotge que ell ha oblidat sobre la tauleta de nit.

Una senyora passa per davant d'una església a la porta de la qual hi ha un captaire amb una sola cama. Treu deu cèntims de la seva bossa i els llença dins la gorra del captaire.

Però encara no acaba de fer aquesta gentil acció, exclama:

— Oh, però si ahir era l'altra cama la que us mancava!

El captaire somriu bonament:

— És veritat, senyora; cal que alterni per usar les dues sabates... Són tan cares, després de la guerra.

Un ric fabricant, amb el xòfer al costat, corria a bona velocitat, entre Barcelona i Girona. A l'altura de Arenys, sent darrera seu la sirena d'un auto que demana via franca. S'entregira i veu una *voiturette* tripulada per dos joves que eleven les mans fent-li senyal que s'aturi.

— Aquests poca-soltes voldrien fer-nos mastegar la seva pols! Apreta, Joan, apreta — comanda al xòfer. I el xòfer apreta. Els de darrera també. Aviat l'indicador de velocitats oscil·la entre 85 i 90, després entre 90 i 95. Però el sego cotxe no plega pas. Aleshores comença una cursa boja. Atravessen els pobles com una exhalació sembrant el pànic, esclafant gossos i gallines i recollint impropis.

A la fi els dos cotxes arriben a prop de Girona.

El fabricant consent a moderar la marxa.

L'altre auto ve a posar-se-li al costat.

— Ja veieu, senyors—diu el fabricant amb galanteria—que els nostres cotxes estan tants a tants. Jo no m'he deixat prendre l'avançada.

— Poc ens interessa—respon el conductor del segon cotxe—i no preteníem pas disputar-nos cap trofeu. Us persegüim des de fa una hora per avisar-vos que entre Caldetes i Arenys us ha caigut la maleta grossa que duïa a darrera!

Fàbrica de Productes Ceràmics
Rajoles i articles de Construcció

**CASIMIR
VICENS**

Despatx: Carrer de Tallers, 72
Fàbrica: Carrer de Benavent
pròxim a Travessera (Sans)

Telèfon 5090 A. :: BARCELONA

Mah-Jong

EQUIPS TOT CEL-LULOIDE
A 10 Ptes.; 17'50 i 40 els millors

FARISTOLS NOGUERA a 1 pta.

Clínica BEBES - 3, BISBE, 3

Classes de piano, violí i
violoncel - Solfeig, teoria,
harmonia i composició

ACADEMIA LONGAS

Sala d'audicions
Passeig de Gràcia, 86

FÀBRICA D'ORFEBRERIA D'ART

Orfebreria Sales Balmes, S. A.

Coberts : Safates
Articles per a Hotels
Orfebreria d'art i no-
vetats en Argentat :
Articles de taula
Plata d'argent de llei
Salmes

Fàbrica i Oficines
Enna, 100-104 (P. N.)
BARCELONA

Vendes al detall:
Portaferrixa, 4
Telèfon 1503 A.

BODEGUES SALVADOR MOYA, S. A.
Avinguda d'Icària, 177 :: Telèfon 46 S. M.

Vins fins de taula **SANT QUINTI** i **SANTA ANNA**
Vins generosos i espumosos

Especialitats: **MOSCATELL - MALVASIA**
LACRYMA CHRISTI - VERMUT MOYA
VI QUINAT, RANCI especial per a malalts i convalescents

Demaneu-lo en Colmados i Ultramarins

S. VERDAGUER

RONDA UNIVERSITAT, 9
Telèfon 1662 A
BARCELONA

*Lavabos,
Bidets,
Banye-
res, etc.*

Gastrobiol Rossell

MEDICACIÓ ESPECÍFICA
CONTRA LES MALALTIES
DE L'ESTOMAC
I INTESTINS

DE VENDA:

Farmàcia Internacional - Rambla del Centre, 17 - BARCELONA

ANELLS DE PROMETATGE

Manel Valentí

Passeig de Gràcia, 24, interior

Barcelona

Conservi la silueta.

Establiment MADAME X

Passeig de Gràcia 127

Per aprimar: Faixes, Cotes, Sostens,
i Mitges, tot de caudat pur. Per a l'ús
mensual: Protectors, Pantalons i Cin-
tures, tot de caudat pur. Coixins absor-
bents higiènics de cotó i glassa *La Ger-
mana*. Capsetes *Madame X* per viatge

Mobles d'Estil

Làmpades de peu, parei
i sostre de fusta tallada

Restauració i reproducció de
ANTIGUITATS

Antiga casa

I. Font Alexandre

Venda i despatx:

Carrer de la Llibreteria, 25

Tallers: *Carrer Caçadors,
Plaça Sant Just i Lludo*

**Sempre
el més nou**

**R. UNIVERSITAT, 7, pral.
BARCELONA**

El més esplèndit assortit
Els millors preus

FABRICA DE MOBLES

DE JONC, MÉDULA I VIMET I TAPISSATS

GRAN ASSORTIT DE CADI-
RES I BUTAQUES PER A
CAFÉ I BAR : ESPECIALI-
TAT PER A PLATJA I CAMP

ES FABRIQUEN ENCÀR-
RECS ESPECIALS - MATE-
RIALS DE PRIMER ORDRE
LA PRIMERA EN ESPANYA

ANTONI MARTÍ

SUCCESSOR D'ANTONI MIRANDA

Carrer de Banys Nous, 15 :: BARCELONA

**DEPILATORIO
BORRELL**

Sens molèstia treu el pèl o pelussera
i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL

Assalt, 32 - BARCELONA
en totes les perfumeries

**PROJECTES
DECORATIUS**

M. MENSA

Acadèmia Baixas
Carrer del Pi, n.º 1

**DIRECCIÓ
ARTÍSTICA**

FÈLIX TOMÀS

Joier

*Diputació, 221-223, pral, 1.ª
Telèf. 3712 A - BARCELONA*

Joies d'adreç i de fantasia
Parelles i solitaris : Pro-
jectes i pressupostos per
a la reforma de joies :
Serveis de cafè, tocador,
taula i còbteries : Cris-
talls ricament tallats,
amb montures plata llei

PREUS MOLT MODERATS

La casa de la goma

Senyores!

No deixin de
comprar les
seves faixes
a

***Au corset
Elegant***

Que les ven
des de

9 pessetes

**Plaça Santa Anna, 4
BARCELONA**

**Ramon Sunyer
Joier**

Casa Fundada l'any 1836

Granvia, 660

Telèfon 831 S. P.

BARCELONA

Sensacional!

Nou sistema de massatge per a
evitar la feridura, tuberculosi,
paràlisi, arterioesclerosi, en-
teritis, restrenyiment, neuras-
tènia. Ventres deformats i
defectes físics.

V. L. FERRANDIZ

Ex-intern de Sanatori du Lèman (Suïssa)

Mallorca, 236 (prop de la Rambla)

TARDES

ESPECIALITAT PER
A CASAMENTS, BA-
TEIGS I PRESENTS
CAPSES A MIDA

Casa fundada en 1900

Fundes de pany i lona - Capotes
pell, xarol i semicuir per a ca-
briolets, torpedes, etc., i simi-
lars per a guarnicioner

**València, 92 (xamfrà Claris)
BARCELONA**

R. Maristany PIANOS

CASA FUNDADA EN 1870

Ventas al contado y a plazos : Alquileres : Reparaciones

18, Plaza de Cataluña, 18

Clínica del gos Gras i Vilaró

CONSULTES DE 3 a 5
CALABRIA, 94, primer

El problema de la comoditat i del bon gust
 queda resolt amb les produccions en
MOBLES DE JONC
 de la
MANUFACTURE PARISIENNE

MARCA
M^E-P^NE
 REGISTRADA

FILLS
 de J. BARÓ

TALLERS:
 Riera S. Miquel,
 n.º 88
 Telèfon 686 G.

SALONS
 D'EXPOSICIÓ
 I
 VENDES:

Passeig
 de
 Gràcia, n.º 115

Barcelona

UN FAMÓS
ASTRÒLEG

us dirà gratis

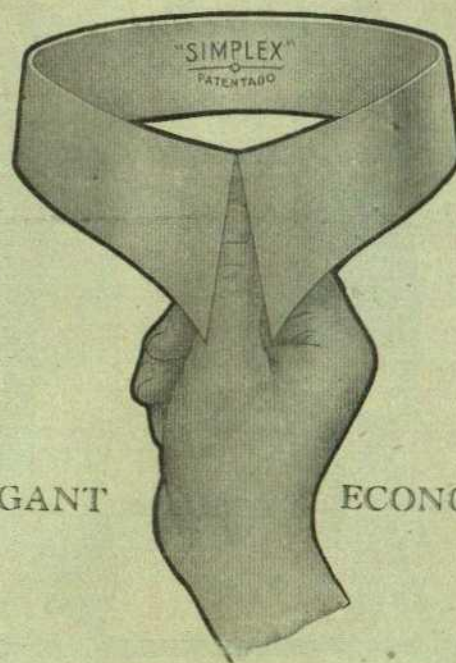
¿Vostre pervenir serà ditxós? ¿Pròsper? ¿Afortunat? ¿Tindrà èxit en amor? ¿Matrimoni? ¿Especulacions? ¿Ambicions? ¿Desitjos? ¿Quals són vostres amics? ¿Vostres enemics? ¿I quantes dades importants més li donarà l'Astrologia?

¿Havem nascut sota afortunada estrella?

GRATUITAMENT

podeu saber les dades de la major importància referent a vostra vida, tal com l'Astrologia els revela. Us quedareu estranyat, plasmat. Simplement enviant vostre nom, direcció i la data exacte de vostra naixença amb 80 cèntims en segells de correu per a cobrir el franqueig, etc., al famós orientalista i astròleg RAMAH, fol. **A - 33** a Rue de Lisbonne, 44, PARÍS (FRANÇA). Rebrà dades i consells que tindran enorme influència per a vostra ditxa i vostra prosperitat. Tal vegada RAMAH no permanenceixi molt temps a París, més val, doncs, escriure-li de seguida. Gran sorpresa us espera. Franqueig per a França: 40 cts.

COLL-SIMPLEX
 SENSE FORROS

ELEGANT

ECONOMIC

NO S'ARRUGA NI ENCONGEIX
 El millor dels millors

LECHE CONDENSADA MARCA LA LECHERA

La única que reemplaza ventajosamente a la leche fresca en la alimentación de los niños y en los usos domésticos. Folletos gratis a quien los solicite de la **SOCIEDAD NESTLÉ, A. E. P. A.** Gran Vía Layetana, 41 - Barcelona

AGUSTÍ CASTELLS

HULES DE TOTES CLASSES
RASPALLS & PLOMERS
JUGUETS I PERFUMERIA

PORTAFERRISSA, 18
Telèfon 1983 A.

BARCELONA

CADBURY

Exquisits
Bombons

King George
Cairo
Royal Windsor
Argyll

Venda al major
MANUEL DE CHÍA I GRASSI
Asias March, 50
Barcelona

Sarna i Ronya

es curen en 10 minuts amb
l'acreditat

SULFURETO CABALLERO

CROSTES - PEGADELLA
ERUPCIIONS DELS INFANTS
es curen amb rapidesa amb
DEPURATIU INFANTIL
i **PASTA POROSA**

VENDA:

Farmàcia Caballero
ASSALT, 86. — BARCELONA
I A TOT ARREU

Sempre esbelta

Per a evitar la dilatació dels teixits (ventre), vostè deu usar el cenyidor **GLAXIS**. Confeccionat al teler en combinació elàstica de resistència. Substitueix amb superior avantatge a la cotilla Pes ploma. Per aquesta característica no li ocasionarà la menor molèstia. Demani fullets, adjuntant segell de correus de 35 cèntims a

Institut Ortopèdic
Sabaté i Alemany
Canuda, 7 - Barcelona

Asmàtics - Bronquitis - Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres
malalties feu sempre ús del

Xarop VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac

Laboratori "EL SIGLO"

Sant Pau, 33

Barcelona

SENYORA..

afaitarse la nuca
pot produirli un
dany irreparable..

Amb l'afaitat, el cabell es vigoritza i
renaix amb més força

Aquesta operació repetida pot donar als pèls
de sa nuca la força de la barba dels senyors

Rosaniel

evita definitivament aquests perills; és inofensiu per delicat
que sigui el cutis. Son ús és senzill (s'aplica amb la punta
dels dits en petita quantitat) i ràpid, puix basten alguns
minuts per a deixar la nuca lliure de pèls

Rosaniel

estova el pèl sobrant i el dissol sense atacar-lo; donant-li l'aspecte d'un afaitat recent. No perjudica absolutament i deixa la pell fina, blanca i suau. Evita d'haver d'afaitar-se i el ús de maquinetes i pot aplicar-la V mateixa i amb facilitat

Flassó: 10 pessetes en les bones perfumeries (suficient per a 25 o 30 aplicacions). S'envia per correu contra reemborsament per pessetes 11'50, demanant-ho a França - Europa, LAIETANA, 21. BARCELONA

**GOLDOS
RAPID**

DEKOR

SI VOL UN INTERIOR COM AQUEST

ADOPTI ELS REVESTIMENTS DEKOR
DEKOR ES INALTERABLE I INCOMBUSTIBLE
DEKOR IMITA A LA PERFECCIO LA TALLA DE FUSTA

DEMANI CATALEG I PRESSUPOST GRATUIT
A LA SUCURSAL D'«URALITA, S. A.»

PASSEIG DE GRACIA, 90
TELEFON 53 G.